

145128

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ARAP DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**EŞANLAMLILIK OLGUSU VE EŞANLAMLI KELİMELERİN
ARAPÇA ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
ZAKİ ABOUELNASR**

-145128-

**TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. Emrullah İŞLER
ANKARA-2004**

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Zaki ABOUELNASR'a ait "Eşanlamlılık Olgusu ve Eşanlamlı Kelimelerin Arapça Öğretimindeki Yeri" adlı çalışma, jürimiz tarafından Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Arapça Öğretmenliği Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof.Dr.Azmi YÜKSEL

Üye ve Danışman

Prof.Dr.Emrullah İŞLER

Üye

Prof.Dr.Faruk TOPRAK

ÖZET

Giriş, iki bölüm, sonuç ve ekten oluşan bu çalışmada Arapçada eşanlamlılık olgusu ele alınmıştır.

Giriş bölümünde çalışmanın önemi, amacı ve alanı açıklamıştır.

Birinci bölümde, Arapça ve diğer dillerdeki eşanlamlılık olgusu incelenmiştir. Bu bağlamda eşanlamlılığın tanımı, dilde eşanlamlı kelimelerin bulunmasının sebepleri, eski ve çağdaş dilbilimciler ile yabancı dilbilimcilerin konu hakkındaki görüşleri incelenerek değerlendirilmiştir. Bölüm sonunda eski Arap dilinde sürekli kullanılan bir kısım eşanlamlı kelimeler verilmiştir.

İkinci bölümde eşanlamlı kelimelerin Arapça öğretimindeki yeri ve önemi ele alınmıştır. Konu ile ilgili olarak seçilen el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke, el-‘Arabiyyetu li’n-Nāşi’in, el-‘Arabiyyetu li’l-Hayāt, el-‘Arabiyyetu’l-Mu’āsıra ve el-Kirā’atu’l-Muyessera ders kitaplarındaki eşanlamlı kelime öğretimi ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bölüm sonunda, Arapça ders kitaplarındaki alıştırılmalarda kullanılan eşanlamlı kelimelerin sayısı ile, bu kitaplarda sıkça yer alan eşanlamlı kelimeler verilmiştir.

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlar ve buna ilişkin değerlendirmeler sonuç bölümünde belirtilmiştir.

Ekte ise, Arap dilbilimcileri tarafından tesbit edilen, yaygın olarak kullanılan eşanlamlı kelimeler verilmiştir.

ABSTRACT

This dissertation; "*Investigating Synonyms In Teaching Arabic*" includes an introduction, two chapters, conclusion and an appendix.

In the introductory part, the importance of the subject, its aim and scope are presented.

In chapter one, the synonymy in Arabic and other languages are examined and in this context, the synonymy in Arabic and other languages are defined and studied. Both the modern and ancient views of the philologists concerning the topic are also evaluated. At the end of the chapter, synonyms which are more frequently used in Arabic are cited.

In chapter two, the role of synonymy in studying the Arabic Language is discussed. Furthermore, the teaching of synonymous words found in the course books such as; " el-'Arabiyya Beyne Yadayk" "el-'Arabiyya li'l-Nasheen", "el-'Arabiyya li'l-Hayat", "el-'Arabiyyatu'l-Mu'āsira", and "el-Qirā'atu'l-Muyessera" are scrutinized in detail. At the end of the chapter the synonyms used in the exercises of the above- mentioned text books are listed.

Evaluation, commentary and final remarks are presented in the conclusion part.

Finally, at the appendix, the most conventional synonyms used widely by the Arab philologists are also displayed.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	II
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR CETVELİ	VIII
ÖN SÖZ	IX

GİRİŞ

Çalışmanın Önemi	1
Çalışmanın Amacı	1
Çalışmanın Alanı	1

I. BÖLÜM

EŞANLAMLILIK OLGUSU

1.1. Arap Dilinde Eşanlamlılık	2
1.2 . Diğer Dillerde Eşanlamlılık	3
1.2.1. Eşanlamlılığın Tanımı	3
1.2.2.Bütün Eşanlamlılık ve Tam Eşanlamlılık	4
1.2.3. Bilişsel ve Duygusal Eşanlamlılık	5
1.2.4. Eşanlamlılık ve “Olağan” Değiştirebilirlik	5
1.2.5. Eşanlamlı Kelimelerin Bulunmasının Sebebi	7
1.3. Sıbeveyhi ve Lafzın Anlamla İlişkisi	10
1.4. Eski Dilbilimcilerin Eşanlamlı Kelimelerle İlgili Görüşleri	11
1.4.1. İbn Cinni’nin Görüşü	12
1.4.2. Ebu Hilâl el-‘Askerî’nin Görüşü	13
1.4.3. Celâluddîn es-Suyûtî’nin Görüşü	14

1.4.4. er-Rummānī'nin Görüşü	15
1.5. Eşanlamlılığı Kabul Edenler	15
1.6. Arapça'da Eşanlamlı Kelimeler Olmadığını Öne Süren Dilbilimciler	17
1.7. Çağdaş Dilcilerin Yaklaşımları	18
1.8. Yabancı Dilbilimcilerin Yaklaşımları	20
1.9. Eşanlamlı Kelimeleri Ortaya Çıkaran Sebepler	21
1.10 Arap Dilinde ve Arap Diline Bağlı İlimlerde Eşanlamlı Kelimelerin Yeri	22
1.10.1 Belagat ve Eşanlamlılık	22
1.10.2 Hakikat ve Mecāz	23
1.11. Eşanlamlılığın Savunucuları	24
1.12. Eşanlamlılığı Kabul ve Reddedenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	27
1.13. Eski Arap Dilinde Sürekli Kullanılan Eşanlamlı Kelimeler	29

II. BÖLÜM

EŞANLAMLI KELİMELER VE ARAPÇA ÖĞRETİMİ

2.1. Eşanlamlı kelimelerin Kur'an'ın Anlaşılmasındaki Rolü	30
2.1.2. Arapça Öğretiminde Tekid ile Eşanlamlılık	32
2.1.3. Arapça Öğretiminde Atıf Yeri ve Önemi	33
2.1.4. Vezin Nedeniyle Eşanlamlı Kelimelerin Arap Şiirinde Kullanımı	34
2.1.5. Arapça Öğretiminde Eş Anlamlı Kelimelerinin Video ve C.D. İle Öğretimi	35
2.2. Arapça Ders Kitaplarında Eşanlamlı Kelime Öğretimi	35
2.2.1. Dilde Eşanlamlı Kelimelerin Önemi	35
2.2.2. Eşanlamlı Kelimelerin Arapça Öğretim Serilerindeki Kullanımı	37
2.2.2.1. el-Arabiyyetu Beyne Yedeyke	37
2.2.2.2. el-Arabiyyetu Li'n-Nāşīn	45
2.2.2.3. el-Arabiyyetu Li'l-Hayāt	50
2.2.2.4. el-Arabiyyetu'l-Mu'āsira	53

2.2.2.5. el-Kirā'atu'l-Muyessera	55
3.1. Veri Sonuçları ve İncelemelerine Göre Ders Kitapları Hakkında Yaptığımız Tesbitler	62
3.2. Yabancılarla Arapça Öğreten Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi	67
3.3 Öneriler	68
3.4. Arapça Ders Kitaplarındaki Alıştırmalarda Kullanılan Eşanlamlı Kelimelerin Sayısı	69
3.5. Arapça Ders Kitaplarında Sıkça Kullanılan Eşanlamlı Kelimeler	70
SONUÇ	72
KAYNAKÇA	74
EK	79

KISATLAMALAR CETVELİ

Çev	: Çeviren
G.E.F.	: Gazi Eğitim Fakültesi
G.Ü.	: Gazi Üniversitesi
vb.	: ve benzeri
Ör.	: Örneğin
a.g.e.	: Adı geçen eser
ö	: Ölümü

ÖN SÖZ

Eşanlamlılığın tarihsel bir arka planı ve tabii bir süreci vardır. Arap dilbiliminin ilk dönemlerinde nasıl ortaya çıkmış; kaynaklarına dair öne sürülen sebepler neler olmuş; hangi dilbilimciler savunmuş; ne kadar bunları tesbit etme açısından belli kriter ve metod geliştirmiş; mevcut literatür ve birikim sağlıklı mıdır; yoksa tenkide açık mıdır; Arapça öğretiminde eşanlamlı kelimeler kullanılmış mıdır? Bu ve benzeri sorular, bu alan için asli problematikleri oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, dilde eşanlamlılığa bilimsel çerçeveden baktıktan sonra, konu Arap Dili eksenine oturtularak, Arapça öğretiminde eşanlamlı kelimelerin ne kadar yararlı olduğu ortaya konulmuştur.

Girişte çalışmanın önemi, amacı ve metoduna yer verildi. Birinci bölümde; eşanlamlılık olgusunun tarihine değinildi. İkinci bölümde eşanlamlı kelimelerin Arapça öğretimindeki rolüne yer verildi. Bu bağlamda çeşitli Arapça öğretim serileri farklı açılardan incelendi. Yapılan inceleme sonucunda söz konusu kitapların genel bir değerlendirilmesi yapıldı ve eşanlamlı kelimelerin öğretimi konusunda önerilerde bulunuldu.

Sonuçta ise araştırmamızda elde ettiğimiz görüşlere yer verildi.

Bu çalışma esnasında benden desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Doç. Dr. Emrullah İŞLER ve Doç. Dr. Musa YILDIZ'a, ayrıca tezi baştan sona okuyarak bu hale gelmesinde büyük emeği olan Dr. İbrahim ÖZAY'a teşekkürü bir borç bilirim. Bana yardım eden ve tavsiyelerde bulunan, maddi ve manevi yardımlarını gördüğüm diğer arkadaşlarıma da teşekkür ederim

Ankara 2004

Zaki ABOUELNASR

GİRİŞ

Girişte çalışmanın önemi, amacı ve metodundan bahsedilecektir.

Çalışmanın Önemi

Arap dilbilimcilerin eşanlamlılık olgusu hakkında farklı görüşlerle sahip oldukları, günümüze ulaşan mevcut eserler veya bu alanda yapılmış çalışmalar aracılığıyla bilinmektedir. Dilbilimcilerden bir kısmının dilde eşanlamlılık olgusunu kabul ettikleri, bu nedenle de bir manayı ifade ederken farklı anlatım biçimlerini kullandıklarına eserlerinde rastlanmaktadır. Bunun yanında bazı dil kitapları ise lafızların delâlet ettikleri özel anlamları sınırlandırmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Arapça'da eşanlamlı kelimelerin çok olduğu ve bu kelimeler arasında ince nüanslar bulunduğu bilinmektedir. Bu açıdan eşanlamlılık olgusuna Arap dilbilimcilerinin yaklaşımlarını belirlemek ve eşanlamlı kelimelerin Arapça öğretimine katkılarını ortaya koymak öncelikli hedefimiz olacaktır. Bu tezin amacı, Arapça öğretiminde eşanlamlı kelimelerin olumlu rolünü ortaya koymak ve Türkiye'deki Arapça öğretimine bir nebze olsun katkıda bulunmaktır.

Çalışmanın Metodu

Araştırmada genel itibariyle karşılaştırma ve tarihsel yöntem esas alınmıştır. Arap dil biliminin öncüleri olan İbn Fâris, İbn Cinnî ve Ebû Hilâl el-'Askarî'nin yaşadıkları dönem ile yakın çağ arasındaki süreç dilbilimsel açıdan ele alınmıştır. Uzun tarihi süreç içinde yaşamış diğer dilbilimcilerin bu konuyla ilgili fikirleri birbirleri ile karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda yakın çağ dilbilimcilerinin bu konudaki düşünceleri ele alınıp, bütün veriler değerlendirilerek, yabancılara Arapça öğreten birkaç ders kitabı söz konusu veriler ışığında değerlendirilmiştir.

1. BÖLÜM

EŞANLAMLILIK OLGUSU

Eşanlamlılığın dilsel bir mesele olarak algılanması hicri II. asra kadar uzanmaktadır. Şüphesiz, her tarihsel fenomenin bir ortaya çıkışı vardır. Bu olguyu anlamak için öncelikle bunun ortaya çıkışı, gelişmesi ve tarihsel süreci üzerinde durulacaktır.

1.1.Arap Dilinde Eşanlamlılık

Eşanlamlılık olgusu eski ve yeni pek çok dilbilimciyi meşgul etmiştir. Sözlükte; peşi sıra gelmek, birbirini izlemek gibi anlamlara gelen kelime⁽¹⁾ dilbilimcilerin yaptığı tanıma göre terim olarak; iki ya da daha fazla kelimenin aynı anlama gelmesidir. Seyyid Şerîf el-Curcânî kelimenin sözlük anlamının, binek üzerindeki bir kimsenin terkisine binmek olduğunu belirttikten sonra, kelimenin sözlük anlamıyla terim anlamı arasında semantik bir bağ kurarak şu şekilde bir benzetme yapar: Sanki anlam binek, eşanlamlı lafızları da ardı ardına bu bineğe binmiş kişilerdir⁽²⁾.

Kısacası eşanlamlılık, anlamları tümüyle aynı, ya da birbirine çok yakın olan sözcük ya da terimlerin; veya iki ya da daha fazla sayıda göstergenin aynı anlama gelmesi, aynı gösterenlerin aynı gösterileni belirtmesi özelliğidir.

İngilizcedeki; (Türkçede “eşanlamlılık” kelimesiyle karşılayabileceğimiz) synonymous kelimesi anlamın aynılığını ifade etmek için kullanılmaktadır. Sözlük yazarlarına göre pek çok kelimenin aynı anlama sahip olduğu gayet açıktır. Bu kelimeler eşanlamlıdır. Her ne kadar okuyucunun her iki kelimeyi de bilmemesi durumunda bu metodun pek yararı olmasa da, eşanlamlılık meselesi sözlük yazarlarına, örneğin gala (bayram, şenlik) kelimesini festivity kelimesiyle tanımlama

(1) er-Rağib EL-ISFAHÂNÎ: *Mufredātu Elfāzi'l-Kur'ân*. (Beyrut.1992), s.1049.

(2) Celalettin DİVELİKÇİ: *Kur'an'da Eşanlamlılık*.. Süleyman Demirel Üniversitesi. (İlahiyat Fakültesi), 8 sayı, s,149.

imkanı sağlamaktadır.Yine örneğin *stink –bird* (ibikli Güney Amerika Kuşu) kelimesinin *hoatzin* kelimesiyle, *neve*(dağdaki kar yığını) kelimesinin de *fırn* kelimesiyle tanımlanması, okuyucunun her iki kelimeyi de bilmiyor olması durumunda pek işe yaramamaktadır.

Hiç kuşkusuz sözlükler sıkça eşanlamlığa başvururlar. Okuyucuyu aydınlatmak için eşanlamlılığa ilave olarak detaylı tasvir ve açıklamalarda da bulunulur.⁽³⁾

Eşanlamlılık; iki ya da çok sayıda gösterenin bir tek gösterilerine gönderim de bulunmasına denir. Göndermek–yollamak; siyah-kara; darılmak-küsmek; gücenmek-incinmek –alınmak vb.

Eşanlamlılık çoğu zaman salt nitelikli olmaktan uzaktır. Bu nedenle özdeşlikten çok anlamca yakınlık belirtir. Çünkü aynı bağlamda hiç bir anlam farklılığı getirmeden birbirinin yerini alabilecek dil göstergeleri yok denecek kadar azdır.⁽⁴⁾

1.2.Diğer Dillerde Eşanlamlılık

1.2.1. Eşanlamlılığın Tanımı:

Eşanlamlılık teriminin dar yoruma göre iki öge, işlemleri aynı ise eşanlamlıdırlar.

Rogers Thesures’in belirttiğine göre “*nice*” (iyi,nazık) madde başlığında “*nice*”sözcüğünün değişik anlam tonlarını simgeleyen çeşitli eşanlamlı sözcükler görüyoruz. Söz konusu madde başlığında “*nice*” için verilen eşanlam sözcükler, şunlardır: *savory* (lezzetli), *discriminative* (ayırdedici), *exact* (tam), *good* (iyi), *pleasing* (hoş), *fastidious* (titiz), ve *honorable* (saygın). Bu sözcüklerin her biri, metnin ana bölümünde eşanlamlı sözcükler dizelgesinin birinde görünür. Sözelimi

(3).F.R.PALMER:..Semantik,Yeni Bir Anlambilim Projesi. çev: Ramazan Ertürk,(Ankara.2002), s.91.

(4) Zeynel KIRAN: Dilbilime Giriş. (Ankara 2002), 2.baskı, s.146.

pleasing sözcüğünün bulunduğu bölüme dönersek anlamın bütün olası inceliklerini anlatan sözcüğün, tam anlamıyla düzinelerle eşdeğerli sözcük dizisini buluruz.⁽⁵⁾

1.2.2. Bütün Eşanlamlılık ve Tam Eşanlamlılık :

Gerçek eşanlamlı çok az sözcük bulunduğu yaygın bir görüştür. Ullman'ın da belirttiği gibi bütüncül eşanlamlılığın oldukça seyrek, dilin kaldırmayacağı bir lüks olduğu neredeyse değişmez bir gerçektir .Ullman'ın öne sürdüğü gibi bu görüş birbirinden ayrı iki ölçüte dayanır.Yalnızca anlıksal ve olmaksızın her hangi bir bağlamda birbirinin yerine geçebilen sözcükler eşanlamlı olarak tanımlanabilirler.⁽⁶⁾ Bu yönden bütüncül eşanlamlılığın iki koşulu: (i) bütün bağlamlarda değiştirebilirlik, ve (ii) hem anlıksal hem duygusal anlam özdeşliktir.

Bütün bağlamlarda değiştirilebilirlik koşulu, sözcüklerin bütün bağlamlarda bulunmadıkça her hangi bir bağlamda asla eşanlamlı olmayacaklarına ilişkin yaygın varsayımı yansıtır.

Ullmanın ve başkaları tarafından önerilerin eşanlamlılık tanıma karşı ileri sürülebilecek temel görüş, kökten değişik iki ölçütü birleşmesi ve karşılıklı bağımlılık sorunun önceden yargılamasıdır.

Bu noktada terimbilgisi bir ayrım sunmak iyi olacak, "Anlksal" ve "Duygusal" anlam arasındaki bir ayrımın doğruluğu kabul edildiğinde, hem anlksal, hem duygusal işlem eşdeğerliği için tam eşanlamlılık terimini kullanabiliriz. Bu sınıflandırma düzeni dört tür eşanlamlılığa olanak sağlar.

1. Tam ve bütüncül eşanlamlılık.
2. Tam ama bütüncül olmayan eşanlamlılık.
3. Tam olmayan ama bütüncül olan eşanlamlılık.
4. Tam ve bütüncül olmayan eşanlamlılık.

(5) John LYONS: Kuramsal Dilbilime Giriş. (çev:Ahmet Kocaman), (Ankara.1983). s. 404.

(6) a.e.s.399.

1.2.3. Bilişsel ve Duygusal Eşanlamlılık:

Eşanlamlılık tartışmalarında bilişsel ve duygusal anlam ayrımından bir çok anlambilimci yararlanır. Kendileri, dil kullanımının birbirinden ayrılabilen iki ya da daha çok ruh bilimsel yetiyi içerdiklerine ilişkin görüşü yansıtırlar; bir yandan anlık, öte yandan imgelem ve duygular. Hem anlambilim üzerindeki kamuya seslenen genel yapıtlarda sık sık üzerinde durulan noktalardan birisi duygusal faktörlerin dil davranışındaki önemidir.

Dilin asıl kullanımı söz konusu olduğunda, belli bir sözcüğün değişik duygusal ya da uyarıcı çağrışımlar nedeniyle bir başkasına yetebileceği kuşkusuz doğrudur. Ancak bunun ne ölçüde önemli olduğu, kişiden kişiye değişir.

Ullman bilişsel olarak eşanlamlı ama duygusal yönden eşanlamlı olmayan İngilizce sözcüklerden örnek verir (*Liberty*) *freedom* (serbestlik /özgürlük), *Hide:Conceal* (saklamak-gizlemek). Bir yazarın bu eşanlamlılardan biri yerine ötekini kullanabileceği bir çok bağlam vardır. Bir sözcüğün duygusal çağrışımlarının kullanımının her zaman önemli olduğunu düşünmek yanlış olacaktır⁽⁷⁾

Bilişsel ve bilişsel olmayan eşanlamlılık arasındaki ayrım, değişik yazarlarca çeşitli biçimlerde belirtilmiştir. Her durumda ilk olarak tanımlanan ‘bilişsel’ eşanlamlılıktır.

1.2.4. Eşanlamlılık ve “Olağan” Değiştirebilirlik:

Geleneksel anlambilimde eşanlamlılık, öğeler arasında geçerli bir ilişki olarak düşünülmüştür. Kuşkusuz eşanlamlılık terimini, tek sözcükle birlikte belli bir sözdizimsel yapıda bir araya getirilen sözcük kümelerini kapsayacak biçimde genişletmek mümkündür. Örneğin bir kimse, *female fox* (dişi tilki) ve *male duck* (erkek ördek) ifadelerinin eşanlamlı olduğunu söyleyebilir. Ancak bu yargıyı öne süren kimsenin olağan dil kullanımında söz öbekleri ile sözcüklerin gerçekte değiştirebildiğini varsaydığına dikkat edilmelidir.

(7) Ullman, Stephen: *The Principles of Semantic*. 2nd ed. (Oxford.1957). s.29

Eşanlamlılıkla ilgili son bir nokta daha öne sürülebilir. Eşanlamlılık öteki işlem ilişkilerinden daha çok ve kuramsal yönden ilginç biçimde bağlantılıdır. Kendi başına yapısal bir ilişki olmadığı açıktır. Geri kalan sözcüklerin söz varlığından bütün eşanlamlılık örnekleri kaldırılabilir.⁽⁸⁾

Eşanlamlılık dilin anlam yapısı için temel değilse de, belli bağlamlarda daha temel yapısal ilişkiler alt anlamlılık ve bağdaşmazlık sonucu ortaya çıkar. İki sözcük arasındaki ayrımın bağlam yönünden yansızlaştırılmasına sık sık rastlanır. Bir kimse ya

I'm flying to New York by air (New Yorka uçakla gidiyorum); ya da

I'm going to New York by car (New Yorka arabayla gidiyorum) diyebilir.

Bir sözcüksel ögenin bağlam yönünden belirlenmesinin kesin olmaktan çok olası olabileceğini anlamak önemlidir. Örneğin:

“Bakkala gidip bir ekmek alacağım” tümcesinde almak yerine satın almak konulmasının genel olarak ek bir sezdirim getirmeyeceği düşünülür. Almak ile satın almak olağan biçimde bu bağlam da eşanlamlı olarak düşünülecektir. Toplumun yerleşik gelenek ve kabulleri öyledir ki, tersine bir kanıt bulunmadıkça, bakkaldan alınan birşeyin satınalma yoluyla olacağı varsayılacaktır. Aynı zamanda almak eyleminin satınalmak ile zorunlu olarak eşanlamlı olmadığı kabul edilmelidir.

Tarihsel olarak bir yanda Anglo-Sakson, diğer yanda Fransızca Latinca ve Yunanca olmak üzere iki farklı kaynaktan kelimeler olarak beslenmesi nedeniyle, İngilizce'nin özellikle eşanlamlılar bakımından oldukça zengin olduğu sıkça dile getirilmektedir. Tarihsel bakış açısından İngilizce, gelişiminin önceki safhasında Anglo-Sakson hakimiyeti bulunan Germanik bir dil olarak kabul edildiği için, burada bulunan Anglo-Sakson kökenli kelimeler, terimler, kökenleri ne olursa olsun İngiliz dilinin asli parçasıdır.⁽⁹⁾

F.R.Palmer'in kanaatine göre eşanlamlı kelimelerin var olmadığı, yani tam tamına aynı anlama gelen hiç bir kelime çiftinin bulunmadığı iddia edilebilir. Aslında

(8) Jon Lyons: *Kuramsal Dilbilime Giriş*. (Ankara.1983).s. 403.

(9) a.g.e,s. 86.

tam tamına aynı anlama gelen iki kelimenin ikisinin de aynı dil içinde yaşayabilmesi mümkün değilmiş gibi görünecektir.

1.2.5. Eşanlamlı Kelimelerin Bulunmasının Sebebi :

1. Bazı eşanlamlı kelime grupları dilin farklı lehçelerine aittirler. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'nin bazı bölgelerinde son bahar anlamında "Fall" terimi kullanılırken, İngiltere'nin diğer bölgelerinde aynı anlama gelen "Autumn" terimi kullanılmaktadır. Lehçe bilimcilerin çalışmalarına göre, bu tip örnekler oldukça çoktur.

İngilizce'de çiftçilikle ilgili kelimelerden ahır anlamını ifade etmek için Cowshed-Cowhouse veya byre, haystack, hayrick veya haymow kelimelerinden biri kullanılmaktadır.

Evde kullanılan musluk (*topbille*) Amerika Birleşik Devletleri'nin çoğu bölgesinde ya (*faucet*) ya da (*spigot*) kelimesi ile ifade edilmektedir. Fakat bu kelime grupları, semantiği hiç de ilgilendirmemektedir. Bunların statüleri, İngilizce ve Fransızca çevrelerinde karşılık kelimelere sahip olan bir dilin farklı şekillerini konuşan insanların meselesidir.⁽¹⁰⁾

Fransızlar, Fransızcada yaygın hale gelen İngilizce kelimelerden (*franglais*) rahatsızlık duyarlarken, Galliler de dillerindeki İngilizce kelimelerin yerine kendi dillerinden kelimeler koymak için zaman ve para harcamaktadırlar. İngilizceden gelme *brotherly* ve *fraternal* (kardeşçe), *buy* ve *purchase* (satın almak), *world* ve *universe* (dünya-evren) kelimeleri ve bunlar gibi daha pek çok kelime vardır.⁽¹¹⁾

Anadilden gelen kelimeler, genellikle daha kısa ve daha az bilinen kelimelerdir. Dört harfli kelimeler -tam anlamıyla söyleyecek olursak- genellikle (Anglo- Sakson) kökenden gelme kelimelerdir. Biri anadilden gelen; biri Fransızca

(10) Bkz: *The English Verb* ve bkz: Fodor; *The Structure Of Semantic Theory*. (Ankara, 1963). s.21.

(11) Palmer.F.R. *The English Verb*. (London. Longman, 1974). s.49.

olan ve biri de doğrudan doğruya Latince'den alınmış şu üçlü kelime örnekleri de vardır: –*Kingly* –*Royal*- *Regal* (kıralla ait kelimeleri gibi) Bu üçlü kelimeden en çok kullanılan ve yaygın olan kelime Fransızca'dan gelen *Royal* kelimesidir.

2. Farklı stiller/deyişler veya kayıtlarda kullanılan kelimelerle ilgili buna benzer fakat daha problemli bir durum söz konusu değildir.⁽¹²⁾

Kötü koku anlamına gelen *nesti smell* terimi, uygun bir bağlamda an *abnoxious effluvim* veya en *arriple stink* terimi olabilmektedir. Kuşkusuz bu terimlerden ilki şaka ifade etmesi bakımından daha (modaya uygun) bir terim, ikincisi ise gündelik dile ait bir terimdir. (Beyefendi) anlamına gelen *gentlemen*, *man* ve *chap* kelimeleriyle, ölmek anlamına gelen *pass away* ve *pop off* terimleri de her ne kadar aynı şekilde özelliklere sahip olmayıp, daha ziyade farklı resmiyet derecelerine sahip olsalar da yine buna benzer kelime üçlüleridir.

Stiller arasındaki ayrım, coğrafi olarak tanımlanan lehçeler arasındaki ayırmadan çok daha az, net ve açık olduğu için bunların üstesinden gelmek çok daha zor bir iştir.

3. Bazı kelimelerin, sadece duygusal veya değerlendirici anlamları yönünden farklılık arz ettiği söylenebilir. *Statesman* –*politician* ve *hide* –*conceal* ikileriyle; *thrifty*, *economical*, *stingy* üçlüsü bunun örneklerini oluşturur. Ayrıca *fascist* ve *liberal* gibi kelimelerin anlamlarıyla ilgili problem de ortada durmaktadır.

4. Bazı kelimeler, birlikte kullanılmaları bakımından sınırlıdır. Yani kimi kelimelerin kullanımı sadece başka kelimelerle birlikte vuku bulabilmektedir. Bu türden olarak kokmuş, ekşimiş anlamına gelen (*rancid*) kelimesi sadece pastırma (*bacon*) veya tereyağı (*butter*) kelimeleriyle kullanılırken; çürümek, cılkı çıkmak, kokuşmak anlamlarına gelen *addled* kelimesi, yumurta (*egg*) veya beyin (*brain*) kelimeleriyle kullanılmaktadır.⁽¹³⁾

(12) Palmer, a.g.e.s.80-81.

(13) Palmer. F.R: *Semantik Yeni Bir Anlam Projesi*. çev: Ramazan Ertürk, (Ankara, 2001), s. 75-76-77.

5. Pek çok kelimenin anlamlarının birbirine yakın olduğu veya birbirleriyle örtüştüğü gayet açık bir durumdur.Yani eşanlamlılığın gevşek ya da zayıf bir yanı mevcuttur. Sözlük yazarlarının büyük ölçüde yararlandıkları kısım da bu türden bir eşanlamlılıktır. Örneğin olgun anlamına gelen *mature* sıfatının muhtemel eşanlamlıları *adult* (yetişkin), *ripe* (olgun) perfect (mükemmel), *due* (vakti gelmiş, uygun olması gereken kelimelerdir).

Yönetmek anlamındaki (*govern*) kelimesinin eşanlamlıları ise, direct (yönetmek,yönlendirmek) *control* (kontrol etmek), *determine*(belirlemek, yön vermek)ve *require*(resmi emir vermek) kelimeleridir.

Gevşek anlamına gelen loose kelimesi için önerilebilecek eşanlamlılar ise, inexact (tam olmayan), *free* (serbest), *relaxed* (rahatlatmış) *vagu* (müphem, belirsiz), *lax* (kaygısız, kayıtsız), *unbound* (sınırlanmamış), *inattentive* (ilgisiz,kayıtsız), *slack*(gevşek,yavaş,dikkatsiz) vb. kelimeleridir.⁽¹⁴⁾

Eşanlamlılık olgusuna Arapça ve Türkçe'den de örnekler verebiliriz. Mesela Arapça'daki الخمرة kelimesinin النرجس- الورد- الكأس- الشراب- الحانوت- الصبوح- الدمشقية- gibi pek çok eşanlamlıları vardır.

Türkçe için de aşağıdaki örnekleri verebiliriz.

1. Ateşlemek: Tutuşturmak, alevlendirmek.

Odunları ateşledim. Adamı ateşlendirince öfkelenmeye başladı.

2. Asker: Çeri, sipahi, leşker.

Her Türk iyi bir askerdir.

3. Gayet: Pek, çok, pek çok.

Evimiz gayet güzel.

4. Geçen: Kalan, geçmiş, önceki.

Değerlendirmeden geçen zamana yazık.

Geçen hafta.

5. Geçer: Sürümlü, yürürlükte bulunan, sayılı, ileri gelen, câri, makbul.

(14) a.g.e ve geniş bilgi için bkz.Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm,(Kuveyt,1960).s-15; Palmer. F.R. a.g.e., s, 75-76-77.

Geçer akçe.

Sözü geçer adam.

6. Hatırlamak: Hatırına gelmek, anmak, hatırında kalmak, hatırında olmak, hatırında tutmak.

Dostlarımı hep hatırladım.

7. Marifet: Ustalık, hüner, maharet.

Bu çocuğun bir çok marifeti var.

İngilizce’de de bütün dünya dillerinde olduğu gibi eşanlamlılık vardır. Örneğin:

1. (*Copy*) ve (*imitate*) .

She danced and made me *IMITATE* / *COPY* her.

2. (*Keep*) ve (*retain*).

KEEP / *RETAIN* your ticket for further inspection

3. (*Discover*) ve (*find*) .

WE FOUND / *DISCOVERED* the boys hiding in the shed .

I am afraide Mr. Smith is BUSY / OCCUPIED at the moment.⁽¹⁵⁾

1.3. Sîbeveyhi ve Lafzın Anlamla İlişkisi

Sîbeveyhi bu konuyu üç kısımda inceler:

1. Lafızları da anlamları da farklı kelimeler (جلس و ذهب) gibi.
2. Lafızları aynı, anlamları farklı kelimeler biri kızmak diğeri bulmak anlamına gelen (وجد) kelimeleri gibidir.
3. Lafızları farklı anlamları aynı kelimeler. Buna örnek olarak da (ذهب) ve (انتقل)yi verir.⁽¹⁶⁾

Sîbeveyhi’nin bu ayrımı, daha sonra gelen el-‘Askerî (ö.216/831), Ebû ‘Ubeyd (ö.224/1838) ve el-Muberred (ö.286/899) gibi kimi bilginler için bu olgunun temelini teşkil etmiştir. İbnu’l-Enbârî’ye gelince zıt anlamlı kelimelere dair yazmış

(15) a.g.e ve geniş bilgi için bkz. Muhammed Ebu’l-Fadl İbrâhîm, 97; İbn Dehhân, Sa‘îd b. Mubârek el-Addâd. tah-Muhammed Hasan Al-Yâsîn (Necef.1953), s. 40-41.

(16) İbnu’l-Kâsım el-ENBÂRÎ: Kitābu’l-Ezdād. Tah.M.Ebu’l-Fadl İbrahim.(Kuveyt.1995).s.24.

olduğu kitabın ön sözünde adı geçen ayrıma ilişkin ayrıntılı denebilecek açıklama ve yorumlar yapmıştır.⁽¹⁷⁾

1.4. Eski Dilbilimcilerin Eşanlamlı Kelimelerle İlgili Görüşleri

Eski Arap dilcilerin bu olguyla ilgili farklı görüşlerini, bize ulaşan mevcut eserlerde veya bu alanda yapılmış çalışmalarda bulabiliyoruz. İbn Cinnî'nin "el-Hasâis", Feyruzâbâdi'nin "er-Ravdu'l-Meslûf fî Mâ Lehü İsmâni ilâ Ulûf" adlı eserlerinde rastlamaktayız. Bunun yanında bazı dil kitapları lafızların delalet ettikleri özel anlamları sınırlandırmışlardır. Bunlardan Ebû Mansûr es-Sâhibî'nin "Fikhu'l-Luğa" sı, Ebû Hilâl el -'Askerî'nin "el-Furûk fî'l-Luğa" adlı kitabını örnek olarak verebiliriz. Bunlar hicri dördüncü asrın dilbilimcilerindendir.

İmâduddîn lakabıyla tanınan Ebu'l-Hasan 'Alî b.Muhammed .b. 'Alî' ye (ö.504) ait bir görüşte şöyle denilmektedir: Tek bir anlam taşıyan kelimeler mütevâridler ve müterâdifler diye ikiye ayrılır. "Hamr" kelimesinin "akâr" ve "kahve" diye adlandırılabilmesi müterâdif ise, bu ortak bir manaya yakınlığından dolayı bir lafzın diğer bir lafzın yerini tutması olgusudur.

Suyûtînin "el-Muzhir" adlı kitabında 'Ahmed b. Fâris, el-'Asma'î'den şöyle nakletmektedir: Hârûn er-Reşîd bana garip bir şiir sordu. Ben de açıklamasını yaptım. Arkasından bana "Ey 'Asma'î, bu şiirler sana hiç de garip gelmiyor mu? dediğinde ben de ona: Ey halife daha bilmeyeyimmi? Taşa ait yetmiş isim ezbere biliyorum dedim⁽¹⁸⁾

İbn Hâleveyh bir gün Seyfuddevle'nin meclisinde kılıca ait elli farklı ismi ezbere saymış, bunun üzerine orada bulunan Ebû 'Alî tebessüm etmekten başka bir şey yapmamıştı. Çünkü o gün Ebû 'Alî, Seyfuddevle'nin meclisinde ezbere kılıca ait tek bir isimden başka bir şey söylememiş, İbn Hâleveyh "Hani; Muhanned, Sârim,

(17) a.g.e. s.,6 .

(18) a.g.e.Geniş bilgi için bkz.Ahmad Muhtâr 'OMAR: İlmu'd-Delâle. (Kahire 1990). İbn Cinnî el-Hasâis. s.11-12-13.

Kadı̄b, Husām vb.leri nerede?” diye sorulduğunda, Ebū ‘Alī “Bunların her biri sıfattır. Herhalde şeyh sıfatla ismi ayırdedemiyor” cevabını vermiştir.⁽¹⁹⁾

Hicri ikinci asırda yaşayan Arap Dilbilimcilere göre Arapça’da eşanlamlılık olgusu Arapça’nın özelliklerinden biridir. Kutrub(ö.206/821) konuyla ilgili olarak şöyle demektedir: Arapça’da iki lafzın bir manaya işaret etmesi, Arapça’nın derinliğini ve güzelliğini göstermektedir.⁽²⁰⁾

Ebu Zeyd el-‘Ansārī (ö.215/830). Bir bedeviye dedim ki: ما المحبطين؟
قال المحبطين هو: المتكأى قال وما المتكأى؟ قال هو المتأزف قال: وما
التأزف قال: أنت أحمق.

1.4.1. İbn Cinnî’nin Görüşü:

Eş anlamlılığı kabul eden dilcilerin başında gelen İbn Cinnî el-Hasāis adlı kitabında şöyle demektedir: “Bu bölüm oldukça farklı ve Arapça’nın değerini göstermesi bakımından önemlidir. Çünkü tek bir manayı ifade eden bir çok isim bulabilirsin. Böyle her isim kökünü araştırdığında manayı aslına ilettiğini göreceksin”. Bunun akabinde bir takım örnekler vererek bu görüşü teyid eder ve şu delillerle ispata çalışır: İnsanın yaratılması anlamına gelen “el-Halk”, insanın düzgün ve pürüzsüz bir biçimde şekillendirilmesi anlamında kullanılmıştır. “En-Naht” kelimesi de aynı türdendir. Ancak taş, tahta vb.lerine şekil vermek işidir.Yani; “Ben onu düzelttim ve onu istediğim gibi yetiştirdim” anlamını ifade etmektedir.⁽²¹⁾

(19) es-Suyūti; el-Muzhir. cilt.1.s.400-401.

(20) a g e, s. 420

(21) İbn-Cinnî, el-Hasāis. (tah: M.‘Alī en-Naccār)Kahire ,1959,s,115

1.4.2. Ebu Hilâl el-‘Askerî’nin Görüşü:

el-‘Askerî terâdufu kabul etmeyenlerin başında gelir. el-‘Askerî bu konuda bir kitap yazmıştır.Örneğin; ilim ve marifet, fitnat ve zeka gibi farklı kelimelere el-Furûk fi’l-Luğa adını vermiştir. el-‘Askerî bu konuda şöyle der: İfade farklılığı, anlam farklılığını gerektirdiği ve bir manaya bir kez işaret olunduğunda o mananın anlaşılmasının lazım geldiği, ikinci üçüncü defa işaret edilmesinin anlamsız ve faydasız olduğu ekseni üzerine kuruludur; zira dili düzenleyen her şeyi yerli yerine oturtmuştur ve faydasız bir şey koymamıştır.⁽²²⁾ Her isim muhtelif anlamlar için kullanılır. Bir dilde iki ayrı isim farklı manalardan ve asıllardan biri için kullanılıyorsa, şüphesiz biri diğerinin gerektirdiği mananın aksini taşıyordur. Aksi halde ikincisi fazlalıktır. Fazlalık ise lüzumsuzdur. diyerek görüşünü kanıtlamıştır..El-‘Askerî, anlamlar ve benzerleri arasındaki farkı ayırt edebilmek için bir takım şartlar ortaya koymuştur.

1. Her iki lafza veya lafzın birinin dildeki köküne bakılması.
2. İki ayrı lafzın kullanıldığı anlam farklılığının gözönünde bulundurulması
3. Fiillere geçişlilik kazandıran harflerin gözönüne alınması.⁽²³⁾
4. Her iki anlamın tevil edildiği lafza bakılması.
5. Nereden türemiş olduğuna bakılması.
6. Zıt anlamların dikkate alınması.
7. Aradaki farkın görülebilmesi için her iki mananın özelliklerine bakılması.
8. Lafzın sıfatının gereğine ve ona yakın olan anlamlara bakılması.⁽²⁴⁾

İki kelime arasındaki farkı köklerine bakarak anlama usulüne örneğin “el-Hanîn” ve “el-İştîyâk” kelimelerini gösterebiliriz. “Hanîn”dişi devenin yaşamış olduğu yere özlem duyduğunda çıkarmış olduğu sestir. Peki el-İştîyâk nedir?

İki anlamın sıfatlarına bakılması yönüne gelince, buna da “Hilm” ve “İhmal” örneklerini verebiliriz. “Hilm” her zaman güzeldir. “İhmal”bazen güzel bazen çirkin olabilir.

.(22) el-‘Askerî. el-Furûk fi’l-Luğa. s.12-14.Beyrut.Lübnan

(23) Ebu Sâbit el-LUGAVÎ: el-Furûk. (tah.Dr: Sâlih ed-Damin). Bağdat 1985.s, 57-58.

(24) el-‘Askerî.a.g.e.s.5-6.

İki anlamın tevil edildiği lafza bakılarak tesbit edilmesine “mizah”ve “‘istihzā” kelimelerini örnek olarak verirse, mizah yapan kimsenin karşı tarafı aşağılama gibi anlam ifade etmediği gerçeğini görürüz. Örneğin, halkın devlet büyüklerinden birini mizah unsuru olarak karakterize etmesi onu aşağılama anlamına gelmez. Aksine ülfet ve munislik göstergesidir. ‘İstihza’ da ise, karşı tarafı aşağılama amacı vardır.

Farklı fiillere geçişlilik kazandıran harflerin gözönüne alınmasına örnek olarak “‘afv” ve “gufrān” kelimelerini verirse, “afevtu ‘anhu ve gafartu lehū” şeklinde geçişlik kazandıran harflerin farklı olduğunu, “Gafertu lehū” denilince bir suçun affedildiği ve aynı zamanda bunun kimseye ifşa edilmeyeceği dile getirilmektedir.⁽²⁵⁾

Kelimenin yapısal özelliğine bakarak anlaşmasına “el-istifhām” ve “es-suāl” örneklerini gösterebiliriz. “İstifhām”, soru soranın bilmediği veya şüphe ettiği bir şeyi daha iyi anlama isteği manasına kullanılırken, “suāl” kelimesi ise soru soran kimsenin, gerek bilmediği veya şüphe ettiği, gerekse önceden bildiği bir şeyi sorabilmesi anlamında kullanılmaktadır. “İstifhām” kelimesinin “istif’āl” kalıbında talep anlamında olduğunu düşünerek suāl ile arasındaki farkı anlamış oluruz.⁽²⁶⁾

1.4.3. Celāluddīn es-Suyūtī’nin Görüşü:

Suyūtī “el-Muzhir fī ‘İlmi’l-Luğa ve Envā’ihā” isimli eserinde Arapların, aralarında anlam yakınlığı olan lafızlar arasındaki ayrımları nasıl fark ettiklerine değinmekte, yumuşak-ünsüz ve sesletimi kolay harflerin daha zayıf anlamlar ifade ettiğini belirtmektedir. Bir örnek olarak “el-medd” uzatmak “el-matt” sürdürmek kelimelerine bakıldığında, “Matt” kelimesindeki “ta” harfinin, “medd” kelimesindeki “dal” harfine oranla daha vurgulu ve güçlü olduğu görülür. Bu incelik, birbirine yakın eylemlere farklı adlar verilmesi gereğini doğurmuştur.⁽²⁷⁾ Bu da es-Suyūtī’nin Arapçada eşanlam diye bir şeyin olmadığı tezini doğrulamaktadır. Araplar seslerin kalınlık-incelik, sertlik-yumuşaklık vb. bir takım hususiyetlerini nesnelerin

(25) el-‘Askerī. el-Furūk fī ‘l-Luğa.(Beyrut.Lübnan 1980), s.32

(26) a.g.e, s.32.

(27) es-Suyūtī. el-Muzhir fī ‘İlmi’l-Luğa ve Envā’ihā. (Beyrut.1988), s.320.

özelliklerine göre kullanmışlardır. “el-Hadm”, karpuz gibi sulu meyveler, “el-Kadm” ise kuru yiyecekler için kullanılmıştır. “Rahatlık, zorluk karşısında anlaşılır” anlamında “Kad yudraku’l-hadm bi’l-kadm” ifadesini kullanmışlardır. “Ha” sesi yumuşak “Kāf” sesi ise serttir. Sesler birbirleriyle benzeşmediğine ve dil de, duyma yoluyla öğrenildiğine ve aynı zamanda hadiselerle uyumlu olduğuna göre, anlamda bir yakınlık olsa bile mutlaka bir farklılık vardır.

1.4.4. er-Rummānī’nin Görüşü:

İlk Arap dilbilimcileri arasında eşanlamlılık olgusunu reddeden herhangi bir kimse bulunmamaktadır. Bu dönemde yazılan eserlerde, eşanlamlı kelimelere yer verildiğini, ayrıca kelime toplamak için Arap yarımadasını dolaşan râvilerin dilde eşanlamlılık olgusuna işaret ettiklerini görmekteyiz. Hicri III. yüzyıla gelindiğinde, eşanlamlılık üzerine yapılan tartışmalar daha da şiddetlenerek, bazı dilbilimciler dilde eşanlamlılık diye bir durum olmadığını iddia edince, karşı görüşte olanlar görüşlerini desteklemek için konuyla ilgili eserler yazmışlardır. Bunlardan biri olan er-Rummānī (ö.384/994), “el-’Elfāzu’l-Muterādife” isimli eserini kaleme almıştır. Eserinde Arap dilinde eşanlamlı kelimelerin olduğunu savunan yazar, bu görüşünü temellendirmek için eşanlamlı kelimeleri 142 bölümde toplamıştır. er-Rummānī ayrıca eşanlamlılığı bir terim olarak kullanan ilk dilbilimcidir.⁽²⁸⁾

1.5. Eşanlamlılığı Kabul Edenler:

Eşanlamlılık, Arapçanın duygu ve düşünceleri ifade etmesi bakımından zengin bir dil olduğunu ileri süren dilbilimciler için, görüşlerini desteklemede sağlam bir dayanak oluşturmuştur. Eşanlamlılığı kabul edenler, konuyla ilgili çok sayıda eser yazarak, hem dilin zenginliğine işaret etmişler hem de eşanlamlılığın şiir ve nesir gibi söz sanatlarında dile sağladığı faydalara değinmişlerdir. Bunlar:

1.İbn Cinnī, Ebu’l-Feth ‘Osmān b. Cinnī. “el-Hasāis” isimli eserinde müterādif kelimelere özel bir bölüm ayırmıştır.

2. el-Hamazānī (ö. 320/923).

3. Kudāma b.Ca’fer (ö. 337/948).

⁽²⁸⁾ Bkz: er-Rummānī: el-’Elfāzu’l-Muterādife. (Kahire, 1321 h.)

4. İbn Hāleveyh (ö. 370/980). (Arapça'nın muterādif kelimelerini ezberleyen dilbilimci).

5. Ebū 'Alī el-Fārisī (ö. 376/986).

6. el-Rummānī, (ö. 384/994).

7. İbn Sideh, Ebū'l-Hasan 'Alī b.'İsmā'il en-Nehevī, (ö.485/1092), el-Muhassas adlı eserinde yüzlerce muterādif kelimeyi ele almıştır. Örnek olarak الحجارة el -Hicāra kelimesine eşanlamlı olarak hacar -safa -nukle, طريق طريق kelimelerini verir.

8. el-Fayrūzabādī; Mecc ed-Dīn .M.b. Ya'kūb (ö.817/1414). "er-Ravdu'l-Meslūf Fīmā Lehū İsmān" ile "Ulūf" adlı eserlerinde, bazı kelimelerin eşanlamlılarını vermektedir.⁽²⁹⁾

9. İmām Fahr ed-Dīn er-Rāzī (ö. 604/1207).

10.el-Hirāsī (ö.504/1110) "el-Vecīz fī fikhi'l-Luğa" adlı kitabında muterādif kelimeler olgusuna iki bölüm ayırmıştır:

a. Mutevārid Lafızlar : el-Hamr kelimesi gibi

عقار - صهباء - قهوة - الخمر

الأسد Arslan له مترادفات متعددة ومنها :

الأسد - السبع - الليث - الضرغام - الغضنفر - القسورة - اللبوة

b.Muterādif Lafızlar: Bu lafızlar, manaların birbirine yakın olduğunu göstermektedir. Örneğin:

أصلح الفاسد - لمّ الشعث - رتّق الفتق - شعب الصدع

gibi kelimelerdir.

11. et-Tāc es-Subkī, ('Abdu'l-Vehhāb b.'Alī .b. 'Abdu'l-Kāfi (ö. 771/1369).

(29) es-Suyūti, a.g.e.s.407.

1.6. Arapça'da Eşanlamlı Kelimeler Olmadığını Öne Süren Dilbilimciler:

1. İbnu'l-'Arābī Ebū Abdillāh M.b.Ziyād el-'Arābī (ö. 231/845).

2. İbn Fāris (Ebū'l-Hasen 'Ahmed b. Fāris) (ö. 395/1004) Arapçada terādūf olmadığını söylemektedir. Örneğin : **قعد وجلس . كان مضطجعا فجلس قام ثم قعد**. İbn Fāris'e göre Arapçada her kelimenin taşıdığı mana ayrıdır. Māide ve Havān kelimelerini bu duruma örnek olarak verir. **المائدة والخوان** Bu iki kelime eşanlamlı kelimeler bulunmadığını göstermektedir. Çünkü māide kelimesi yemekle dolu bir masa demek iken, havan kelimesi yemeksiz bir masadır.⁽³⁰⁾

3. Ebū Bekr b. el-Anbārī , (ö. 237/857).

4. İbn Derestveyh (ö. 347/958). Aynı dilde terādūf olmadığı kanaatindedir.

5. Ebū Hilāl el- Askerī “Furūk” da buna değinir.

6. er-Rāğib el-'İsfahānī (Ebu'l-Kāsım el-Huseyn b.Muhammed (ö.401/1010) .Tek bir dilde terādūf olmadığını söylemiştir; iki dilde mümkündür.

7- İbnu Kuteybe (Ebū Muhammed 'Abdullāh b. Muslim b.Kuteybe (ö.276/889). Edebu'l Kātib adlı eserinde; (Taraba) kelimesi neşe ve huzur manasını taşımaktadır, aynı zamanda manevi huzur taşıyabilme imkanı vardır. Örneğin;

قال النابغة الجعدي :

وأراني طربا في إثرهم طرب الواله أو المختبل

Bir başka beyitte şöyle der:

فقلن لقد بكيت فقلت كلا وهل يبكي من الطرب الجليل

“Matem” kelimesi musibet anlamına gelmekle beraber, kadınlardan bir grubun belli bir yerde toplanması anlamına da gelmektedir.

(30) Ebu'l-'Abbās Ahmed b. Yahyā: Mecālis Sa'leb. (Tahkik: Abdusselām Hārūn). (Kahire, 1960), c.1. s.77.

1.7. Çağdaş Dilcilerin Yaklaşımları:

Konuyla ilgili olarak çağdaş dilcilerden yaklaşımlarını şöyle özetlemek mümkündür:

1. İbrāhim Enīs: Yazara göre eşanlamlılık olgusunu reddedenler, kelimelere kendilerinden başka kimsenin anlayamayacağı anlamlar yükleyen, hayal dünyasında dolaşan edebiyatçılar ve eleştirmenlerdir. Kelimelere yüklenen anlamlardan farklı olarak bir takım anlamlar arama çabası içersinde olmaları nedeniyle de eşanlamlılığı gereksiz yere reddetmektedirler. İbrāhim Enīs Kureyş lehçesinin edebî ve fasih kullanımında eşanlamlı kelimeler bulunduğunu söylemektedir. Buna göre Kur'ân'ı–Kerim'de eşanlamlılık vardır. Kureyş lehçesinin ses yapısı itibariyle hoş, söz dizimi itibariyle etkileyici olmasını, bu kabilenin Hac mevsiminde ya da panayır zamanlarında diğer kabilelerden telaffuzu kolay, kulağa hoş gelen kelimeler almasıyla izah etmiştir.⁽³¹⁾

2. Ramazān 'Abdu't-Tevvāb: Her kelime özel bir manayı taşımasına rağmen, terādūf olgusunun Arapça'da bulunduğu görüşündedir.⁽³²⁾

3. Muhammed Kemāl Bîşr: Arapça'da eşanlamlılık konusundaki görüş ayrılıklarını iki sebebe dayandırmaktadır. Bunlar:

1. “Eşanlamlı” teriminin ne anlaşılması gerektiği konusunda bir görüş birliğine varılamaması.

2. Dilbilimcilerin konuya bakış açılarının ya da konuyu ele alırken kullandıkları metodların farklı olması.⁽³³⁾

Kemāl Bîşr bu olguyu ele alırken, İbrāhim Enīs gibi el-Menhecu'l-Vasfî'yi (Betimleme metodu) kullanır. Bu metotta, ele alınan kelimenin hangi dönemde ve nerede kullanıldığı belirlenir. Bununla birlikte söyleyenlerin ve dinleyenlerin durumu da göz önüne alınarak, hangi olay üzerine söylendiği ve cümle içindeki bağlamına

(31) İbrāhim ENİS: a.g.e. s.179-180.

(32) Ramazān 'ABDU'T-TEVVĀB: *Fusūl fî Fıkhi'l-'Arabiyye*. (Kahire, 1997) s.278.

(33) Kemāl BÎŞR: *Devru'l-Kelime fi'l-Luğa*. (Kahire; 1962), s.110.

bakılır. Eşanlamlı iki kelime arasında, en azından aynı bölgede yaşayan insanların çoğunluğunun zihninde anlam yönünden birlik olmalıdır.⁽³⁴⁾

4. 'Ahmad Muhtār 'Omar: Arapça'da terādūf tam manasıyla elbette ki yoktur.⁽³⁵⁾

5. Bintuṣ-Şāti ('Ā'īše 'Abdurrahmān): Kur'anla ilgili görüşleriyle tanınan Bintuṣ-Şāti, bu konuda kapsamlı bir araştırma yapmış ve Arap Dilinde eşanlamlı kelimelerin olmadığı kanaatine varmıştır.⁽³⁶⁾

Bintuṣ-Şāti Kur'an'daki bütün lafızları teker teker inceleyerek eşanlamlı sanılan kelimeler arasındaki mana farklıklarını açıklamaya çalışmıştır. Örneğin "Ru'yā" ile "Hulm", "Hilf" ile "Kasem", "Tasaddu" ile "Tahattum" ve benzerlerinin farklarını açıklamıştır. Bu bağlamda, eşanlamlı kelimeler kullanarak Kur'an'ın akıcılığının aynen kalıp kalmayacağı konusuna "آنس" fiilini örnek olarak verir. "آنس" dendiğinde bir şeyin sıcaklığını ve yakınlığını duymak ve görmek manası anlaşılır. Sanki "آنس في الشيء" dendiğinde onda bir yakınlık ve sıcaklık hissetmeden onu duymak veya görmek anlamı çıkmaktadır. Fasih bir Arap ise "آنسْتُ" demekle onu yakinen hissettiğini ve gördüğünü ifade etmiş olur. Kuran-ı-Kerim'de "آنس" fiili beş kez kullanılmıştır. Bunlardan dördü Hz. Musa (a.s) ın ailesi ile birlikte çölde yolculuk yaparken görüp ulaştığı ateşle ilgilidir. Diğerisi ise Nūr suresinde geçmektedir. Bu fiilin yerine "أبصر" fiilinin kullanılması "آنس" fiilinin verdiği anlamı karşılayamaz.⁽³⁷⁾

⁽³⁴⁾ İbrāhim ENİS: a.g.e. s.175.

⁽³⁵⁾ Ahmad Muhtar OMAR: 'İlmu'd-Delāle. (Kahire,1992), s.227-228.

⁽³⁶⁾ Bintu'ş-Şati, el-İcāzu'l-Beyānī fi'l-Kur'ānī'l-Kerīm. (Kahire, 1977), s, 215.

⁽³⁷⁾ a.g.e.s,216-217.

1.8. Yabancı Dilbilimcilerin Yaklaşımları:

Bu konuda genel itibarıyla batılı bilginler iki guruba ayrılmışlardır. Bazısı eşanlamlılığı kabul ederken, bazıları da kabul etmemektedirler.

1-F.H.Gerege: Arapçada tek bir manayı ifade eden iki kelime yoktur. Eğer varsa, iki kelime olması gerekmemektedir.

2-Leher: İki lafız arasında anlam bakımından benzerlik varsa, bu Arapçada eşanlamlılığın olduğunu göstermez.⁽³⁸⁾

3- Ullman: Arapçada terādūf tam anlamıyla olabilmektir; yalnız çok azdır. Eşanlamlı kelimelerin çoğu ilk bakışta manada mütemāsil kelimelerdir, okuyunca aralarındaki fark ortaya çıkmaktadır.⁽³⁹⁾ Stephen Ullman'a göre eşanlamlılığın şartları:

1. Eşanlamlı olduğu iddia edilen kelimeler arasında tam bir anlam birliği olmalıdır. Buna yüzde yüzlük bir anlam örtüşmesi de diyebiliriz.

2. Aynı dil ortamında üretilmiş ve kullanılmış olmaları gerekir. Aynı anlamda olup, farklı lehçelerden gelmiş olan kelimeler bu gruba sokulamaz.⁽⁴⁰⁾

3. Eşanlamlı oldukları iddia edilen kelimeler aslında bir kelime oldukları halde, geçirmiş oldukları ses değişimi sonucu farklılaşmış kelimelerden olmamalıdır.⁽⁴¹⁾

4. Eşanlamlı kelimelerin aynı dönemde ve belirli bir zaman dilimi içerisinde eşanlamlı olarak kullanılması gerekir. Örneğin biri Abbāsiler dönemine, diğeri Emeviler dönemine ait aynı anlama gelen iki kelime eşanlamlı olarak kabul edilemez.⁽⁴²⁾

Netice olarak Ullman'a göre eşanlamlı kelimeler tek bir mana taşır. Tam olarak terādūf yoktur.

(38) İbrahim ENİS: *Devru'l-Kelime fi'l-Luğa*. (Kahire.1962). s.98-110.

(39) a.g.e.s.110.

(40) 'İbrāhīm 'ENİS: *Delāletu'l- 'Elfāz*.(Mısır. 1993), s. 210-211-212.

(41) a.g.e.s,215-216-217.

(42) 'Enīs,a.g.e.s,187-179.

4. Bloomfield: Arapçada eşanlamlılığı kabul etmemektedir. Eğer iki kelime lafzen birbirinden farklı ise, eşanlamlılıktan söz edilemez.⁽⁴³⁾

1.9. Eşanlamlı Kelimeleri Ortaya Çıkaran Sebepler:

Bu sebepler dilbilimciler tarafından şu şekilde belirlenmiştir;

1. Sıfatların isim haline gelmesi

İbrāhīm 'Enīs bu konuda şöyle demektedir: Arapça sıfat tamlamalarında, tamlayan sıfat konumunda olan kimi kelimelerin çeşitli sebeplerden dolayı zamanla kullanım alanı değişir ve isim haline gelir.⁽⁴⁴⁾

Bu sebepleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- a. Az kelimeyle çok anlam ifade etme gayreti.
- b. Sıfat olan kelimenin müzikalite açısından mevsüftan daha nitelikli olması.
- c. Kelimeler arasındaki farkın iyi bir şekilde bilinmesi. Böylece sıfat olan kelime mevsuf olan isimle eşanlamlı olmuş olur. Bu konuda örnek olarak “es-Seyf” ve “el-Cemel” kelimelerini verebiliriz. “Seyf” kelimesinin belirtildiğine göre “el-Meşrafiyy”, “el-Yemenī gibi elliden fazla eşanlamlısı vardır. Arap dilbilimcilerin belirttiğine göre “Seyf” kelimesinin tek bir göstergesi vardır. O da “Seyf”dir. Diğerlerinin ise bir takım ince nüansları yansıtmaktadır.⁽⁴⁵⁾ Örneğin, kılıç enli olduğu zaman buna “Saife” denir. Hafif olduğu zaman “Kadīb”; ağır olduğu zaman “Haşīb” denir. ⁽⁴⁶⁾ Eski olup ağzında kertikler olduğu zaman bunu da “Kadīm” denir.

2. Telaffuz Farklılığı

Arapların seslerde yapmış oldukları “Kalb” ve “İbdāl” sonucu ortaya çıkan telaffuz değişikliği de eşanlamlı kelimelerin sebeplerinden sayılır. “Sirāt” kelimesinin “Sirāt” ya da “Zirāt” şeklinde telaffuz edilmesi gibi. İbn Cinnī'nin (ö393/1002) el-'Asma't'den (ö.216/831) naklettiğine göre iki kişi es-sakr kelimesinin telaffuzunda görtüş ayrılığına düştüler. Biri kelimenin “Sad” harfiyle telaffuz edileceğini iddia ederken, diğeri “Sin” harfiyle telaffuz edileceğini iddia eder. Sonra

(43) a.g.e.s.110-111

(44) İbrāhīm ENİS: Fī'l-Lehecēti'l-'Arabiyye. (Kahire 1973). s, 182-183.

(45) eş-Şayi' el-Furūku'l-Luğaviyye.s,61.

(46) Ahmad Muhtār 'OMAR: 'İlmu'd-Dilāle.b.k.z M.H.Abdulaziz .Medhal 'ilā 'İlmi'l-Luğa. (Kahire.1988), s.200 -213.

da karşılarına gelen ilk kişiye sorarlar. Adam “Biz bunu “ez-Zakr” diye telaffuz ederiz.” cevabını verir. İbn Cinnî bu örnekten hareketle, herkesin nasıl kendi lehçesini üstün tuttuğuna dikkat çeker ve lehçelerin bu şekilde birbirine karıştığını söyler.⁽⁴⁷⁾

3. Arap Lehçeleri Arasındaki Değişiklik

Cahiliye döneminde her kabilenin kendi lehçesi vardı. Bu da kullandıkları kelimelerin zaman zaman farklı manalara gelmesi demekti. ‘Ukāz, Mecenne ve Zulmecāz gibi meşhur panayırarda mal alış verişinin yanı sıra, çeşitli edebi ve kültürel etkileşimler de oluyordu. Buralarda lehçeler arasında kelime alış verişleri olmuş, böylece aynı dil içinde bir anlama ait çok sayıda kelime ortaya çıkmıştır.⁽⁴⁸⁾

Bu etkileşimin ardından, diğer lehçelerden alınan bir kelime, müzikalite açısından daha hoş ve cazip bulunması, ait olduğu toplumun sosyal, siyasi ya da sosyo kültürel sebeplerinden ötürü, geldiği toplumda kabul görmüştür.

4. Arapların Diğer Milletlerle Kaynaşması

İslâmi dönemde, Arap olmayan unsurların yeni dine girmeleri sonucu doğal olarak, bu milletlerin konuştukları diller arasında karşılıklı kelime alış verişleri olmuştur. Örneğin İbranice’de “gitmenin her çeşidi” anlamına gelen “heleke” kelimesi Arapça’da, “el-Helāk” ve “el-Mevt” kelimesiyle eşanlamlı hale gelmiştir. Ne var ki bu kelimeler artık Arapçalaşmış ve bu dilin özel malı olmuştur⁽⁴⁹⁾

1.10 Arap Dilinde ve Arap Diline Bağlı İlimlerde Eşanlamlı Kelimelerin Yeri

1.10.1 Belagat ve Eşanlamlılık

Kur’ân’da anlatım, yaratılmış bir varlığa nispetle en iyi şekilde tasarlanmış ve en mükemmel şekilde ifade edilmiştir. Örneğin **عمل** ve **فعل** fiillerinin Kur’ân’daki kullanımları arasında çok hassas bir farklılık söz konusudur. **عمل** fiili, zaman alan

(47) İbn Cinnî: el-Hasâis. (tah.M. ‘Alî en-Naccâr). (Kahire.1959).s,179.

(48) ‘İbrāhîm ‘ENÎS: Delâletu’l-Elfāz. (Mısır,1993), bkz. İbn Cinnî a.g.e..(tah.M. ‘Alî. en-Naccâr) (Kahire,1959).

(49) Hâkim MÂLİK: et-Terâduf fi’l-Luğa. (Bağdat.1980). bkz.er-Rummânî. a.g.e.s,13.

işlerde kullanılırken, **فعل** bir anda olup biten, bir anda yapılan işler için kullanılır. İyi işler ve salih amellerin işlenmesi **فعل** fiiliyle değil **عمل** ile ifade edilmiştir Fîl suresinde, fil sahiplerine yapılanlar anlatılırken, **ألم تتركب فعل ربك بأصحاب** **الفيل** fiiliyle ifade edilir. **عمل** fiili, canlı bir varlık tarafından amaç güdülerek işlenen fiiler için söz konusudur. **فعل** fiili, bir canlının amaçsız bir şekilde işlediği fiillerde kullanılabileceği gibi cansız varlıklar için de kullanılabilir. Bu yüzden Allah, müminlerin bir özelliği olarak salih amel işlediklerinden bahsederken **عمل** fiilinin kullanılması bu işin bir amaç sonucu işlendiğini vurgulamaktadır.⁽⁵¹⁾ Örneğin, Hz. İbrahim (a.s.) Kabe'deki putları kırarken, yapılan işin cansız bir varlıktan şursuz bir şekilde ortaya çıktığını göstermek için bu fiil kullanılmıştır:

قال بل فعله كبيرهم هذا فاسألوه⁽⁵²⁾

1.10.2 Hakikat ve Mecâz:

Mecâz, bir kelimenin kazandığı yeni bir anlam ve gerçek kelimenin bir ilgi sebebiyle asıl anlamının dışında kullanılmasıdır. Kelimenin zamanla sonradan kazandığı bir anlamının mecaz olduğunun unutulup, asıl anlamıymış gibi kullanılması, eşanlamlı kelimelerin ortaya çıkış sebeplerinden biridir. Mecâz kelimeler Arap dilinde çok fazladır ve mecâzla hakikat net bir şekilde ayırt edilemez olmuştur. Konuya örnek olarak (el-Sahbâ) (el-Mazziye) (el-Hamr) (el-Muşa'şî 'a) (er-Râh) ve (el-Mezze) kelimelerini verebiliriz.

(50) Fîl Suresi. Ayet, 105.

(51) 'Âişe 'ABDURRAHMÂN :el-İ'câzu'l-Beyânî. Mısır. Bkz. İbn Cinnî el-Hasâis. Hâkim Mâlik, et-Terâduf fi'l-Luğa. (Bağdat. 1980). el-Rummâni, el-'Elfâzu'l-Muterâdife. (Mısır, H. 1321), s. 50.

(52) Enbiya 21.

1.11. Eşanlamlılığın Savunucuları :

Eşanlamlılık dilbilimciler arasında çokça tartışılan, tanımı, kabulü ve reddi konusunda bir çok görüş ileri sürülen ihtilaflı bir konudur. Dilde eşanlamlılığı kabul edenler:

1. 'Ebû'l-Feth 'Osmân İbn Cinnî (ö. 395/1004)
2. 'Ebû Sa'îd el-'Asma'î (ö. 216/832)
3. 'Ebû Zeyd el-Ensârî (ö. 115/ 733)
4. El-Firûzâbâdî: (ö. 816 /1413)
5. Kutrub (ö. 206 /821)
6. 'Alî b. 'Îsâ er-Rummânî (ö. 384/994)
7. el-Hemezânî (ö 320/932)
8. 'Ebû 'Alî el-Fârisî (ö. 370/980)

Aşağıda birkaç örneği sunulan eşanlamlı kelimeler bu dilciler tarafından görüşlerine delil olarak sunulmuştur.

1. الخمر : içki

النجس	الشباب	الغنب	الشيخ	الكأس
الياقوت	السراج	الصفية	الكرم	الصباح
المقتولة	الذهب	التفاحة	القتيل	الإثم
الشمس	الداء	المفتاح	العصير	العروس
الفارسية	عين الديك	الدمشقية	البابلية	

2. الفجيرة والوهن : Musibet-Hasret

عصبي	هذي	أقلقي	أوجعي	ساعني
أوهني	ناعني	ألمني	كربني	غالبي

3. السيف : Kılıç

عضب	مهند	هذام	بتار	قاضب
-----	------	------	------	------

مطبق	ذو الكريهة	مفقر	رسوب	كهام
هندي	مشرفي	معضد	صمصام	هندواني

4. العسل : Bal

الشهد	الضربة	المزج	الهذاذ	التحموت	الحمت
الظن	الطرم	الهزام	السنة	السنوات	المهزم

5. الداهية : Felaket

الفارقة	سلا جمل	ثالثة الاثا في	العنقاء	أم طبق	الفليقة
العناق	أم صيور	القنطر	أم حبوكر	زباء	القنطير
الطلائلة	ابنة الجبل	العنقاء	أم ادراص		

6. الكبر : Kibir-Gurur

الصلف	الزهو	التطاؤل	البذخ	العجب	الخيلاء	البغي
التجبر	الأبهة	التغطرس	الاستطالة	الاختيال	الجبروت	الكبرياء

7. الكذب : Yalan söylemek

الزور	الانتحال	الإفك	البهت	الباطل
المين	التخرص	التزيد	الخطل	الفند

8. الرفاهية : *Refah- Bolluk*

الرفاه	الخصب	الراحة	المربع	المعتب
--------	-------	--------	--------	--------

9. السرور : *Sevinç*

الحبور	الجنل	الغبطة	البهج	الفرح	الارتياح	الاغتباط	الاستبشار
--------	-------	--------	-------	-------	----------	----------	-----------

10. الفقر : *Fakirlik*

أعوز	أقتر	أضاق	أملق	افتقر
أنفد	أخفق	احتاج	أخفق	أكدي

1.12. Eşanlamlılığı Kabul ve Reddedenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi:

A. Eşanlamlılığı Kabul Edenler: Eşanlamlılık olgusunu kabul edenler tek bir kelime için yüzlerce hatta binlerce eşanlamlı karşılık bulmakla aşırı gitmişlerdir. Örneğin “el-‘Asel” kelimesine eşanlamlısı olarak “eş-Şehd, eş-Şuhd”, “el-Mezc, el-Mizc” “et-Tunn, et-Tann” gibi karşılıklar bulmuşlardır. Bu örnekler dikkatle incelendiğinde, aslında eşanlamlı kelimeler olmadıkları görülür. Bunlar, ses değişimleri nedeniyle bir kelimenin farklı okunuş biçimlerinden başka bir şey değildir. Çağdaş dilbilimcilerden İbrâhîm Enîs de bu duruma işaret ederek, bazen ibdâl bazen de lehçeler arasındaki farklılıklardan dolayı ortaya çıkan bu kelimelerin aslında eşanlamlı olmayıp, ses değişimine uğrayan kelimeler olduğunu ifade eder.⁽⁵³⁾ Biz de ibdâle uğramış kelimelerin eşanlamlı olmadığı görüşündeyiz. Çünkü bunlar aynı kökten gelerek ses değişimine uğramış kelimelerdir. Bu noktadan hareketle İbrâhîm Enîs ibdâl ve kalb sonucu ses değişimine uğrayan ve eski dilbilimciler tarafından eşanlamlı olarak kabul edilen kelimeleri toplayarak, nasıl bir ses değişimine uğrayarak farklılaştıklarını açıklamıştır.⁽⁵⁴⁾

Konunun ilginç olan bir yönü de eski dilbilimcilerin, buldukları eşanlamlı kelime sayılarını bir övünç ve gurur vesilesi yapmalarıdır. Bu amaçla, lafızları müşterek olsa bile tek bir anlama delalet eden bir çok kelime toplayarak dilde ne kadar yetkin olduklarını göstermeye çalışmışlardır. Bunun sonucu olarak da bir çok kelimenin anlamında karışıklık olmuştur. Örneğin “el-Hamra” kelimesinin eşanlamlısı olarak belirtilen kelimelerin aynı zamanda “el-‘Asel” kelimesinin eşanlamlısı olarak kullanıldığını görmekteyiz. Fîrûzâbâdî, “el-‘Asel” kelimesine eşanlamlı olarak verdiği “es-Surhadî, el-Mâziyye, eş-Şarâb, el-Ğarb, el-Yemâniyye, es-Sulâf, es-Sulâfiyye, es-Sahbâ” kelimelerini⁽⁵⁵⁾ başka bir eserinde el-Hamr kelimesinin eşanlamlıları olarak belirtmiştir.⁽⁵⁶⁾

⁽⁵³⁾ İbrâhîm Enîs: *Min 'Esrâri'l-Luğa*. (Kahire, 1972), s. 75.

⁽⁵⁴⁾ İbrâhîm Enîs: *Fî'l-Lehecâti'l-'Arabiyye*. (Kahire, 1952), s. 172-180.

⁽⁵⁵⁾ es-Suyûfî: *el-Muzhir*. (kahire, 1977), c.I., s. 407-409.

⁽⁵⁶⁾ Feyrûzâbâdî: *el-Celîsu'l-'Enîs. fî Tahrîmi'l-Handerîs*. (t.s.)'dan aktaran Hâkim Mâlik, *et-Terâduf fî'l-Luğa*. (Bağdat, 1980), s.171.

Eski dilbilimciler eşanlamlı kelimelerin tesbitinde, kelimelerin kullanıldığı zaman ve mekan dilimini dikkate almayarak metod yönünden hataya düşmüşlerdir. Bir çok dilbilimci, anlam yönünden aralarında en küçük bir yakınlık bulunan bir çok kelimeyi eşanlamlı olarak kabul etmişler, onlar için en küçük bir anlam örtüşmesi eşanlamlılığı sağlamak için yeterli bir kriter olmuştur. Aralarında anlam bakımından tam bir uyuşma olmaksızın, bu kelimeleri eşanlamlı olarak kabul etmek mümkün değildir. Örneğin er-Rummānī, أعطيته fiiline eşanlamlı olan fiilleri verirken, aralarında anlamca tam bir uyuşma olmayan, birbirine yakın fiiller رشيته، خولته، جبرته kullanır.⁽⁵⁷⁾

Diğer yönden, bir çok dilbilimci biçim yönünden birbirine benzeyen birçok kelimeyi, tek bir nesneye ait bağımsız isimler olarak kabul etmişlerdir. Bu çeşitliliğin kelimenin tahrif edilmesi sonucu ortaya çıkmış olabileceğini de göz ardı etmemek gerekir. Konuyla ilgili olarak الداهية kelimesini örnek verebiliriz. Kelimenin eşanlamlılarına dikkat edecek olursak lafız olarak birbirine benzedikleri görülmür: أبو خنائير، خناسير، أخو خنائير، أم خنثور، أم خنشفير

Buna göre, dilbilimcilerin eşanlamlı olarak kabul ettikleri bir çok kelimenin aslında bu kategoride değerlendirilemeyeceğini söyleyebiliriz. Fakat bu, Arapçada eşanlamlılık olmadığı anlamına gelmez. Her dilde olduğu gibi Arapçada da makul miktarda eşanlamlı kelimeler vardır.

B. Eşanlamlılığı Reddedenler: Dilde eşanlamlılığın olamayacağını savunanların temel argümanları; dili va'z eden hikmet sahibidir eşyaya verdiği her ismin bir hikmeti vardır. Bu nedenle tek bir anlam için bir çok kelime va'z etmesi mümkün değildir. Eşanlamlılık ayrıca dilde gereksiz kelime kalabalıklığına yolaçan bir unsur olup, akıl ve mantığa aykırıdır.

Eşanlamlılığın reddi ile ilgili olarak ileri sürdükleri bu görüşleri tutarlı olmayıp, dilin gerçekleriyle çelişmektedir. Çünkü onlar dilin tek bir lehçeden ibaret

⁽⁵⁷⁾ er-Rummānī, a.g.e. s. 24.

olduğu tezini işlemektedirler. Eğer bu noktadan hareket edersek, dillerin birbirleriyle etkileşim içinde bulunduğu gerçeğini göz ardı etmiş oluruz. Buna göre Arapça tek bir lehçe değil, bilakis birçok lehçenin uyumlu bir biçimde bir araya gelmesiyle canlılığını sürdüren bir dildir. Dilde eşanlamlılığın akla ve mantığa aykırı olduğu fikrine gelince, dil zaten kendi içinde bir mantık sistemine sahiptir. Dil, ilk ortaya konulduğu biçimiyle kalmamış, zamanla gelişme göstermiştir. Söz konusu dilciler eğer dilin zamanla değişim gösterdiği gerçeğini gözardı etmeselerdi, eşanlamlılık olgusunu reddetmezlerdi.

1.13. ESKİ ARAP DİLİNDE SÜREKLİ KULLANILAN EŞANLAMLI KELİMELELER

السيف	الموت	الظهور	الزيادة	الإهمال	الأسد
العسل	الشجاعة	الرفاهية	الشك	الذريعة	الخدم
الداهية	الموانع	الإقلاع	الإقامة	الغضب	العطش
الخمير	القرابة	حوادث الدهر	التعب	الاشتياق	شروق الشمس
البعد	السرور	العفو	الكرم	التنقيب	غروب الشمس
سنام البعير	الوهن	الأصل	البخل	المجازاة	الولوع
القرب	الفقر	التتابع	الإكراه	القبر	الوقار
المدح	الشنم	الجماعة	النوم	الإيجاز	علامة
صغار النخل	الكذب	الغبار	الاختيار	الإسهاب	المجلس
العين	الكبر	المشاكلة	التوفيق	الهدم	الجذب

II. BÖLÜM

EŞANLAMLI KELİMELER VE ARAPÇA ÖĞRETİMİ

Dil kelimelerden oluşan bir sistem olduğuna göre, eşanlamlı kelimelerin öğrencinin kelime hazinesini zenginleştirdiği bir gerçektir. Öte yandan eşanlamlı kelimeler, Kur'an'ın tefsirinde başvurulmuş önemli metodlardan biridir. Bu konuyla ilgili olarak bir çok eser kaleme alınmıştır. Şiirde de, vezin ve kafiye'nin bozulmaması için eşanlamlı kelimelerden faydalanılmaktadır.

2.1.1. Eşanlamlı Kelimelerin Kur'an'ın Anlaşılmasındaki Rolü

Eşanlamlı kelimelerle Kur'an'daki garib kelimeleri açıklamak tefsirde başvurulmuş yöntemlerden biridir. Örneğin “أَبَقَ” kelimesi eşanlamlısı olan “هَرَبَ” ile açıklanırken, “أَجَاجَ” kelimesi de “شَدِيدَ الْمَلُوحَةِ” ifadesi ile açıklanmıştır. Bu metotla yazılan tefsirlere er-Rāğib el-İsfahānī'nin “Mufredātu Ğarībi 'Elfāzi'l-Kur'an”ı ile es-Sicistānī, 'Ebū 'Ubeyde ve 'İbn Kuteybe'nin aynı başlıkları taşıyan “Ğarību'l-Kur'an” isimli eserlerini örnek olarak verebiliriz.⁽⁵⁸⁾

Bildiğimiz gibi Kur'an'ın “yedi vecih”le okunması söz konusudur. Bu, pek çok açıdan İslam alimlerini meşgul etmiş bir konudur. Bu konunun özünü oluşturan, harfin mahiyetinin ne olduğudur. ez-Zerkeşī'nin (ö.794/1392), İbn 'Abdilberr'den (ö.463/1071) rivayet ettiğine göre, yedi vecihten maksat alimlerin çoğunluğuna göre muteradif kelimelerdir. ez-Zerkeşī bunu, “أَقْبَلَ وَهَلَمَّ وَتَعَالَى” gibi anlamları aynı, lafızları farklı yedi vecih” şeklinde izah eder İbn 'Abdilberr'in ifadesine göre; içlerinde Sufyān b. 'Uyeyne'nin de (ö.310/922) bulunduğu Hadis, Tefsir, ve Fıkıh alimlerinin büyük çoğunluğu bu görüştedir.⁽⁵⁹⁾

İbn 'Atiyye de, Hz.Peygamber'in: “Yedi harften hangisi kulağınıza hoş gelirse onunla okuyunuz” hadisinin isteyen istediği kelimeyi eşanlamlısıyla

⁽⁵⁸⁾ Daha fazla bilgi için bkz: İsmail CERRAHOĞLU: *Tefsir Tarihi c.I.* (Ankara, 1988), s. 209 v.d.

⁽⁵⁹⁾ ez-Zerkeşī, a. g. e.

değiştirerek okuması şeklinde anlaşılmaması gerektiğini, bilakis bu harflerin ya da muteradiflerinin Cebrail tarafından Hz. Peygamber'e öğretildiğini ve Hz. Peygamber'in bunları Cebrail'e arz ettiğini, aksi takdir de Kur'an'ın i'câzı diye bir şeyden söz edilemeyeceğini belirtir.⁽⁶⁰⁾

Kuran'ı-Kerim'de eşanlamlı kelimelerin kullanılması mümkündür. Muhtasar tefsirlerde, Kur'an kelimelerinin en kısa ve açık şekilde açıklamaya çalışmak hedefine yönelik olarak eşanlamlı kelimeler kullanılmıştır. İbn Teymiye ve er-Râğib el-İsfahânî, Kur'an kelimelerine dair yapılan açıklamaların bu kelimelerin ifade ettiği anlamı tam olarak yansıtmayacağını belirtmişlerdir.⁽⁶¹⁾ Örneğin “الحمد لله” tabirinin “الشكر لله” ile tefsir edilmesi, aynı şekilde “لا ريب فيه” ifadesinin, “لا شك فيه” ile eşanlamlı olarak gösterilmesi gibi.

Müfessirlerinden İbnu'l-'Arabî (ö.231/845) başta olmak üzere et-Tabarî (ö.310/922), el-Hattâbî (ö.388/997), er-Râğib (ö.425/1033), ez-Zemahşerî (ö.538/1143), İbn 'Atiyye (ö.542/1147), el-Kurtubî (ö.671/1272), İbn Teymiye (ö.728/1327) ez-Zerkeşî (ö.794/1391) gibi diğer bazı alimler ise; kimi zaman eşanlamlı olarak bilinen kelimelerinin yer aldığı ayetlerde, ilgili kelimelerin taşıdığı nüansı vurgulamak suretiyle Kuran'da eşanlamlı kelimenin olamayacağını savunmuşlardır.⁽⁶²⁾

Günümüze kadar yapıla gelen tefsir çalışmaları ve Kur'an ayetlerinin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla yazılan eserlere baktığımızda, karşımıza ilk çıkan açıklama şeklinin Kur'an'daki bir sözcüğün başka bir sözcükle açıklanması şeklinde olduğunu görmekteyiz.

(60) İbn 'Atiyye el-ENDELUSÎ :el- Burhân fî 'Ulûmî'l-Kur'ân.(Tah.M.Ebu'l-Fadl İbrâhîm) Zerkeşî 1-2-Muharraru'l-Vecîz fî-Latâifi'l-Kitâbi'l-'Azîz.(Kahire,1394).

(61) İbn Teymiye, Mukaddime fî 'Usûlî't-Tefsîr.(Beyrut, 1392). Seyyid Kutub. Fî Zılâli'l Kur'ân. (Kahire, 1982).

(62) Bintuş-Şâtî. el- İ'câzu'l-Beyânî Fî'l-Kur'ân. (Kahire,1990), 89.

Kur'an'ın daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla sözcüklere yüklenen anlamlar kaba taslak olmaktadır. O halde ilk adımda yapılması gereken husus, bu sorunun çözüme kavuşturulmasıdır. Çözümün ilk adımı ise, furûk nazariyesinin üzerine bina edilen bir çerçeveden bakarak, kanaatimizce Kur'an'ın daha iyi anlaşılmasına temel oluşturacak bir anlayış gündeme getirmektir.Örneğin

جد -إنكار

Kur'an'da bir çok yerde geçen جود ve إنكار sözcükleri de adeta biri diğerinin eşanlamlısıymış gibi addedilerek, müfessirler birini diğerinin açıklaması olarak kullanmışlardır. Oysa ki جد sözcüğü Arap dilinde “bir şeyin doğruluğunu bildiği halde kabullenmemek” anlamında kullanılmıştır. إنكار ise, daha çok bilginin zıddı olarak bir şeyi bilmediği halde reddine hükmetmek anlamıyla beraber daha genel bir red manasını içermektedir.

Fussilet sûresinde geçen

ذلك جزاء أعداء الله النار لهم فيها دار الخلد جزاء بما كانوا بآياتنا يحدون

“İşte bu, Allah düşmanlarının cezası, ateştir. Ayetlerimizi inkar etmelerinden dolayı, orada onlara ceza olarak ebedi kalacakları yurt (cehennem) vardır.” Burada geçen يحدون fiilini, nüans farkını göz önüne alarak yorumlamak gereği son derece aşıkardır. جد kelimesinin karşılığı olan bilerek inkâr etmenin gerektirdiği ceza veya sosyopisikolojik yansıma ile إنكار kelimesinin karşılığı olan daha çok bilgisizce inkâr veya reddetmenin, o kişi ve muhatapları açısından yansımaları daha farklı olacaktır.

2.1.2.Arapça Öğretiminde Tekid İle Eşanlamlılık:

Arapçada tekit ile eşanlamlılık arasındaki ilişki güçlüdür; Örneğin ez-Zerkeşî Kuran'daki şu ayetleri örnek olarak verir:

سبلا فجاجا(63) ضيقا حرجا(64)

Tekidin bu türü, dinleyiciyi ya da okuyucuyu tekrarın sıkıcılığından kurtarmak için başvurulmuş bir çeşit sanat üslubu olarak görülmektedir. Sanat üslubu, tekrarlarla ortaya çıkacak sıkıcı durumdan uzaklaşmak amacıyla, tekrarın gerektiği yerde “i’tirâz”,

(63) Enbiya Suresi. 21.

(64) En'am Suresi. 125

“tanzîr” gibi sanatlara ve teradufe başvurarak çeşitli yollarla bir sanattan diğerlerine geçiş ustalığıdır.

2.1.3. Arapça Öğretiminde Atıf Yeri ve Önemi:

Kuşkusuz, Kuranı-Kerim kutsal ve eşsiz bir kitaptır. Bu yüzden bütün Arap ve yabancı dilbilimciler, dilsel olgularını ve fikirlerini Kuranı- Kerim’in edebi ve mucizevi üslubundan örnekler vererek açıklamaktadırlar. Atıf şeklinde yapılan tekid, iki muteradiftten birisinin diğerine ya da yakın anlamlısına ثم ya da واو ile atfedilmek suretiyle yapılan tekiddir. Bu, tekil kelimelerin tekile atfı şeklinde olabileceği gibi; kelimenin kelimeye ve cümlelerin cümleye atfı şeklinde de olabilir. Kur’anı Kerim’de, bununla ilgili bir çok örnek vardır. Örneğin Yusuf suresinde Yakub (A.S) şöyle demektedir:

إنما أشكو بثي وحزني إلى الله.
فلا يخاف ظلما ولا هضما.
(⁶⁵) ثم عبس وبسر. ثم أدبر واستكبر.

Nebe suresinde de benzer örnekler vardır:

وجعلنا سراجا وهاجا .
لغوا ولا كذابا .

ez-Zerkeşi, atfın tekid hedefiyle ve tekrar olmadığını, terkinin zaid bir anlam meydana getirdiğini ve tıpkı harflerdeki çokluğun anlamı artırdığını gibi lafızların çokluğunun da anlamı artırdığını belirtir.⁽⁶⁶⁾

(65) Müddesir Suresi. 22-23 .

(66) ez-Zerkeşi, el –Burhân fî ‘Ulūmi’l-Kur’ân. (tah.M.Ebu'l-Fadl İbrāhīm), (Kahire,1972), s.24.

2.1.4. Vezin Nedeniyle Eşanlamlı Kelimelerin Arap Şiirinde Kullanımı:

Arap şiirinde, veznin korunması ve kelimede bir takım değişikliklere gitmek zorunda kalınmaması için eşanlamlı kelimeler kullanılmaktadır.

İki kelimenin aynı anlamı ifade etmesi, Arap Dilinin zenginliğini göstermekte, aynı zamanda Arap şiirinde vezin kurarken zorlanılmadığını, yazma ve konuşmada sözü uzatırken alternatif kelimelerin varlığı nedeniyle sıkıntıya düşülmediğini göstermektedir.

2.1.5. Arapça Öğretiminde Eş Anlamlı Kelimelerinin Video ve C.D. İle Öğretimi:

Video ve cd'ler çağdaş ve modern eğitimde eşanlamlı kelimelerin öğretiminde kullanılabilir. Belli bir amaca yönelik olarak iyi bir şekilde hazırlanan video ve cd'ler, Arapça öğretimini daha kolay bir hale getirerek öğrencileri öğrenmeye kolayca motive ederler. Bu materyaller, dil öğrenme ve kullanma başarısını yükselterek, belirlenen hedeflere iyi ve hızlı bir şekilde öğrencileri ulaştırabilir. Dil öğretiminde cd kullanılmasıyla öğrenme ve öğretme sürecinin daha aktif ve zevkli bir hale geleceğini, bir anlamda yaşayarak öğrenmenin gerçekleşeceği düşüncesindeyiz

Eşanlamlı kelimelerin öğretiminde video ve cd'lerin kullanılmasının daha faydalı olabilmesi için kuşkusuz doğru teknik ve metotlarla uygulanması gerekmektedir. Bunun için sınıfa gerçek ve doğal dil ortamı getirilmeli, geniş alanlara ulaşma fırsatı sağlanmalıdır.⁽⁶⁷⁾ Bu doğal ortamda öğrencilerin yazılı ve sözlü olarak katılımları sağlanır. Çünkü dil ediniminin temelinde yaparak ve yaşayarak öğrenme vardır.

2.2. Arapça Ders Kitaplarında Eşanlamlı Kelimelerin Öğretimi

2.2.1. Dilde Eşanlamlı Kelimelerin Önemi:

1. Dilin canlılığı sözcüklerin çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır. Dili konuşan kişi, konuşmasında birkaç kelimeye takılı kalmaktansa eşanlamlı kelimeler kullanarak monotonluğu giderir.

2. Eşanlamlı sözcüklerin çokluğu, o dilin kültürel açısından gelişmişlik düzeyini gösteren önemli bir olgudur.

3. Bütün milletlerin fikri gelişimi, dil zenginliği ile ölçülür.

4. Bu sözcükler dilin edebiyatına güzellik ve akıcılık katar.

5. Bazı insanların kimi sesleri çıkaramadığı bilinmektedir. Bu durumda eşanlamlı sözcükler kullanılabilir. Örneğin Vâsıl b. 'Atâ "r" harfini söyleyemediği

(67) Lonergerman, *English Language Learning Teaching in Video Applications in English Language Teaching*. (Newyork.1983), s.75.

için, bunun yerine içinde “r” harfinin bulunmadığı eşanlamlı sözcükler kullanmaktaydı.

6. Bir sözcük unutulduğu zaman, o sözcükle aynı anlamı taşıyan başka bir sözcük kullanılabilir.

7. Şiirde vezin ve kafiye uyumunu sağlamak için eşanlamlı kelimelerden yararlanılabilmektedir.

8. Anlaşılmayan sözcüklerin anlatımında eşanlamlı sözcükler kullanılmaktadır.

9. Eski Araplar, Arapçanın en önemli özelliklerinden biri olarak eşanlamlı kelimelerin çokluğunu göstermişler ve başka bir dilde bu kadar eşanlamlı kelime bulunmadığını vurgulamışlardır.

İbn Cinnî dili, her milletin duygularını ifade ederken kullandığı kelimeler olarak tanımlar. Buna dayanarak eşanlamlı sözcüklerden yararlanabilmek için şöyle yapmamız mümkündür:

1. Eşanlamlı sözcükleri öğrencilere ezberleterek dil eğitimi vermemiz mümkündür.
2. Öğrencilerin bu sözcükleri cümlelerde, değişik yöntemlerle birlikte dili zenginleştirmek amacıyla kullanmaları gerektiği kanaatindeyiz.
3. Öğrenciler; eşanlamlı kelimelerden ismi fail, ismi meful, mubalağa sığası ve efalu't-tafdil sıgalarını iştikak edebilmelidir.
1. Bu iştikaklar; öğrencinin dil öğrenmesini destekler, yorum yapmasına yardımcı olur. Arap dili asıl itibariyle, sözcük bakımından iştikaklar temeline oturmuştur.
2. İştikaklar; cümle içinde kullanılabilir ve kompozisyon yazmakta yararlanılabilir.

2.2. 2. Eşanlamlı Kelimelerin Arapça Öğretim Serilerinde Kullanımı:

2.2.2.1. el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke:

“el- Arabiyyetu Beyne Yedeyke” Serisinin Genel Tanıtımı Ve Arap Olmayan Yetişkinlere Eşanlamlı Kelimeleri Kullanarak Arapça Öğretimi

Kitabın Adı: el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke (Üst Başlığı): Silsiletun fi Ta ‘lîmi'l-Luġati'l-‘Arabiyye Li Ğayri'n Nâtikîne bihâ.

Yazarlar: ‘Abdu’r-Rahmân b. İbrâhîm el-Fevzân, Muhtâru’t-Tâhir Huseyn, Muhammad ‘Abdu’l-Hâlık Fadl

Yayın Yılı: 2003

Yayın Evi: el-‘Arabiyye Li'l-Cemî’ Projesi, Mussesetu'l-Vakfi'l –İslâmî, er-Riyad.

Sayfa sayısı: I. Kitap:402 sayfa, II. Kitap: 435 sayfa, III. Kitap: 440.sayfa.

Kitabın Düzeyi:

Birinci Kitap : Temel

İkinci Kitap : Orta

Üçüncü Kitap: İleri

Bu ders kitabını oluşturan üç kitaptan her biri, bir yıllık bir öğretim programını içermektedir. Bu seri, eski ve yeni yöntemlerin sentezini yapan bir öğrenme kuramına göre yazılmış olup, anlam alıştırmalarında eşanlamlı kelimeler kullanılmıştır.

el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke serisinin ikinci kitabında, eşanlamlı kelimeler (47) kırk yedi defa anlam alıştırmalarında kullanılmıştır.Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

Eşanlamlı kelimeleri birbirleriyle eşleştiriniz:

1- صل بين الكلمتين المترادفتين

المزاح	الجد	الكلام	يعين	اللهو	أجاز
أباح	يساعد	اللعب	المداعبة	القول	الاجتهاد

Aşağıdaki parçadan eşanlamlı kelimeler bulup, cümlede kullanınız:

هات الكلمات المرادفة لما يأتي من النص ثم استعملها في جمل من إنشائك :

Kelime	Eşanlamlı	cümle
صواب		
جاء بـ		
يسرني		
رسول		

Eş ve zıt anlamli kelimeleri bulunuz.

صل بين الكلمة المترادفة بخط وبين الكلمات المتضادة :

أول	بعث	رغبة	كل	الناس	يختلف
رهبة	البشر	يتفق	جميع	آخر	أرسل

Aşağıdaki kelimelerin parçadan eşanlamlılarını bulunuz:

هات من النص كلمات بمعنى ما يأتي:

الكلمة	وقت	جاءته	يدرس	أصدقاء	يصدق
معناها					
	...	...	...		
الكلمة	علامات	أرسل	سافرت	أحسن من	ولدي
معناها					
	...	...	...		

Parçadan eşanlamlı kelimeleri bulup cümlede kullanın:

هات الكلمات المرادفة لما يأتي من النص ثم استعملها في جمل من إنشائك :

الكلمة	مرادفها	الجملة
يعمل		
يشاهد		
يريد		
ولد		
يعود		

Aşağıdaki kelimelerin parçadan eşanlamlılarını bulunuz:

هات مرادف الكلمات التالية من النص:

Kelime	الكلمة	شعب	كثيرة	تشمل	الأماكن	سنة
Eşanlamlısı	مرادفها					...
		...	...	...	.	

Parçadan altı çizili eşanlamlı kelimeler bulup cümlede kullanın:

هات من النص الكلمات المرادفة لما تحته خط ثم استعملها في جمل من إنشائك:

Altı çizili olan kelime	Eşanlamlısı	Cümlede içinde kullanılması
الكلمة التي تحتها خط	معناها	استعملها في جملة
صليت في المسجد		
القرآن كتاب عظيم		
حضرت لتعلم العربية		
أبوجا مدينة جديدة		
وصل أكثر الطلاب		
بلغ عدد السكان مئة مليون		

Aşağıda verilen kelimelerin anlamlarını bulunuz.

صل بين الكلمة والتعريف المناسب

الكلمة / kelime	التعريف المناسب لها / uygun tanım
الانتحار	المرض ينتشر بسرعة
الجنس البشري	قتل الإنسان نفسه
الوباء	المرأة التي في بطنها ولد
المصيبة	كل الناس
الحامل	المشكلة الكبيرة

Sözlük kullanarak aşağıdaki kelimelerin anlamlarını yazınız

ابحث عن الكلمات التالية في معجم عربي وسجل معانيها:

هـ.ل.ك	التهلكة
هـ.د.ف	تستهدف
ر.ب.ط	ارتباط
ص.ع.د	المتصاعد
خ.س.ر	الخسارة
هـ.ل.ك	استهلك

Sözlük kullanarak aşağıdaki kelimelerin anlamlarını yazınız

4- ابحث عن الكلمات التالية في معجم عربي وسجل معانيها :

الاجتهاد	تبسم	يتمازحون
ج.هـ.د	ب.س.م	م.ز.ح

Aşağıda verilen kelimelerin anlamlarını bulunuz:

5 - صل بين الكلمة والتعريف المناسب:

الكلمة	التعريف
آدم	الأولاد
الذرية	كتب عليه
الخطاب	شريكة الحياة
الحيوانية	أن تكون للإنسان صفات الحيوان
الزوجة	أبو البشر
فرض	الرجل الذي يطلب المرأة للزواج

Sözlük kullanarak aşağıdaki sözcüklerin anlamlarını yazınız:

ما معنى العبارات التالية؟ استعن بمعجم عربي

tanıtım	العبرة	التعليم العالي	الغزو الثقافي	تراث الأمة	اللهجة المحلية	مرحلة المراهقة
Eşanlamlılığı	المعنى					

el – ‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke serisinin üçüncü kitabında 26 anlam alıştırmısında eşanlamlı kelimeler değişikşekillerde kullanılmıştır.

Eşanlamlı kelimeleri birbiriyle eşleştiriniz.

صل بين كل كلمتين لهما المعنى نفسه:

Anlamı	Kelime
المعنى	الكلمة
طعام	وطن
والد	فترة
أصدقاء	بعث
أبناء	أب
زراع	أصحاب
بلد	عاد
كثر	أولاد
رجع	ازداد
أرسل	أكل

Eşanlamlı kelimeleri birbiriyle eşleştiriniz:

صل الكلمة بمرادفها فيما يأتي:

البشر	انتهاء	حمل	أنبياء	الفقرة الثانية	1.paragraf
.....				المرادف	Eşanlamlı
كثيرة	قريبا من	ليس طويلا	الماضين	الفقرة الخامسة	5.paragraf
.....				المرادف	Eşanlamlı
..	زمان	سنة	فترة	الفقرة السادسة	6.paragraf
مات				المرادف	Eşanlamlı

Parçadan, verilen kelimelerin eşanlamlılarını bulunuz:

هات مرادف الكلمات الاتية من النص:

الكلمة	مرادفها	الكلمة	مرادفها
جد		درس	
ملابس		أصدقاء	
ترك		يؤدي	
بعد		رجع	

Aşağıdaki ifadelerin anlamlarını yazınız.

ما معنى التعبيرات التالية ؟

التعبير	معناه
سمعا وطاعة	
حبا وكرامة	
طب نفسا	
ويحك	
رويدك	
حسبي الله	

Aşağıdaki ifadelerin anlamlarını yazınız.

ما معنى العبارات التالية ؟

العبرة	معناها
حلت به نوائب الدهر	
رق قلبه لولده	
ضحكت له الدنيا	
شرب كأس الذل	
سلم أمره لله	
ارتمي في أحضان أمه	
اسودت أيامه	
تجرع كأس المهانة حتي الثمالي	

Eş anlamlı kelimeleri birbiriyle eşleştiriniz:

صل بين الكلمتين المترادفتين مما يأتي:

kelime	eş anlamlısı
الكلمة	المرادف
ينطق	يجري
يركض	فتش
بحث	يتكلم
يعقل	الإله
الرب	يفكر
غاب	أصنام
سخط	اختلفي
أوثان	غضب

Aşağıdaki kelimelerin anlamları nedir?

ما معنى الكلمات التالية ؟

الكلمة	النمام	الطماع	المغتتاب	الحاسد
معناها				
الكلمة	الحقود	الكاذب	الظالم	السعيد
معناها				

Aşağıdaki kelimelerin anlamları nedir?

ما معنى الكلمات التالية ؟

الكلمة	معناها
البكاء	
الممرضة	
دموع	
الرضيع	

Parçadan aşağıdaki kelimelerin anlamlarını bulunuz:

هات من النص معاني الكلمات التالية

الكلمة	توفي	بكي بكاء شديدا	امتحان	اشتدت حرارة الأرض
معناها				

Metinden, aşağıdaki tanımlara uyan kelimeleri bulunuz.

هات من النص الكلمات التي تشير إليها التعريفات الآتية:

Kelime	Tanım
الكلمة	التعريف
	ما لا يستطيع البشر أن يأتوا بمثله
	إنسان يبعثه الله إلي الناس لينقل لهم رسالة
	لم ينزل القرآن مرة واحدة وإنما نزل علي فترات
	ما نزل في مكة من القرآن
	الانتقال من مكان إلي آخر طلبا للرزق أو الأمن
	اليوم الذي يقوم فيه الناس لرب العالمين
	الخروج إلي الحرب في سبيل الله
	الأوراق التي جمع فيها القرآن
	الشخص الذي رجع عن الإسلام
	الجملة أو الجمل التي تقرأ من القرآن

Parçadan aşağıdaki ifadelerin eşanlamlılarını bulunuz:

هات من النص العبارات المطلوبة:

İstenilen ifade	Eşanlamlısı
العبارة المطلوبة	المعنى المرادف لها
قواه ونصره	
ينتظرون الفرصة للقضاء عليه	
اتبع ماجاء به القرآن في كل اموره	
حرب بين الرسول والكفار	

Parçadan, aşağıda verilen cümlelerin ifade ettiği anlamı karşılayan kelimeleri bulunuz.

هات من النص الكلمات التي تشير إليها الجمل :

Cümle	İşaret ettiği kelime
الجملة	الكلمة التي تشير إليها
ما يلقيه الله إلي أنبيائه ورسله	
أشياء نكتب عليها بالقلم	
حيوان يعيش في الصحراء	
شخص لايهتم بالمشكلات ولا يخاف الموت	
شخص يربي الأطفال ويوجههم	
الأوراق التي يتكون منها الكتاب	
عربة تستعمل في الركوب والنقل	
مؤسسة يتعلم فيها التلاميذ	
شي يفتح به الأبواب	

Verilen ifadelere uygun anlamları bulunuz.

صل بين التعبير والمعنى المناسب

التعبير	المعنى المناسب
يطلع علي ما في السرائر	يتحدث سرا لاجهرا
	يعلم كل شيء
	يري كل ما هو علي السريير
إني مسرف علي نفسي	أنفق علي نفسي مالا كثيرا
	أحب نفسي وغيري
	أتبع هوي نفسي وكل ماتهواه
كانت هيئته تدل علي ضعف ماله	مظهره يشير إلي قلة ماله
	هيئته تدل علي أنه ضعيف الإيمان

حاله تشير إلى أنه ضعيف الإيمان

Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını sözlükten bulunuz.

ابحث عن معاني الكلمات التالية في معجم:

الكلمة	المعنى المعجمي
الفقير	
الأقرع	
الأبرص	
الأكمه	
ابن السبيل	

2.2.2.2. el-‘Arabiyyetu Li'n-Nāši'ın

Eşanlamlı Kelimelerin el-'Arabiyyetu Li'n- Nāši'ın Kullanım şekli

el-‘Arabiyyetu Li'n-Nāši'ın Serisinin Genel Tanıtımı:

Serinin Adı: el-‘Arabiyyetu Li'n-Nāši'ın (alt başlık: Menhecun Mutekāmīlun li Ğayri'n-Nātikine bi'l-‘Arabiyye)

Yayın Yılı:1983

Yayınevi: Suudi Arabistan Eğitim Bakanlığı, Okul kitapları İdaresi

Sayfa Sayısı: I. Kitap; 226, II.-Kitap; 259, III.-Kitap; 249, IV. Kitap; 221; V.-Kitap; 275, VI.-Kitap; 261.

Serinin Düzeyi : Birinci Kitap: Temel

İkinci Kitap : Temel

Üçüncü Kitap : Orta

Dördüncü Kitap : Orta

Beşinci Kitap: İleri

Altıncı Kitap : İleri

Yazarlar : Mahmūd 'İsmā'īl Sīnī, Muhtāru't-Tāhir Huseyn, Nāsif Mustafā 'Abdu'l -'Azīz.

el-‘Arabiyyetu Li'n-Nāši'ın serisi 11-17 yaş grubuna Arapça öğretmek amacıyla, farklı dil öğretim yöntemleriyle hazırlanmıştır. Her cilt farklı yaş grubuna özgü olarak hazırlanmıştır. Örneğin; birinci cilt yaklaşık olarak 11 yaş grubuna hitap

etmektedir. Her cildin başında kitabın hangi yaş grubuna hitap ettiğine öğretmenin dikkati çekilmektedir. Bu seriyi oluşturan kitapların içerdiği öğretim programlarının süresi şu şekildedir.

Birinci Kitap	: 80 saat
İkinci Kitap	: 80 saat
Üçüncü Kitap	: 90 saat
Dördüncü Kitap	: 80 saat
Beşinci Kitap	: 90 saat
Altıncı Kitap	: 90 saat

Bu seriyi destekleyici materyaller ise:

1-İşitsel Materyaller.

2-Görsel Materyaller.

Serinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü kitabının alıştırmalarında eşanlamlı kelimeler kullanılmamıştır. Söz konusu alıştırmalar yalnızca beşinci ve altıncı kitapta kullanılmıştır. Beşinci kitaptaki eşanlamlı alıştırmalar türleri şunlardır.

Altı çizili olan sözcükleri eşanlamlılarıyla değiştiriniz:

استبدل بالتعبيرات التي تحتها خط في العبارات الآتية بتعبيرات أو كلمات أخرى تؤدي معناها:

مرادفها	الكلمة في إطار التعبير
	وقفت إلى جانبه تشد من أزره
	خطب الرسول ص. تلك الخطبة قبل أن ينتقل إلى جوار ربه
	تعرضت أسماء للتهديدات والضرب ولكنها كتبت السر
	لم أفكر في هذه الأشياء قط
	لا تغني عنكم شيئاً
	وجدت قومي يعبدونها فصنعت مثلهم

Altı çizili olan sözcükleri, aynı anlama taşıyan tek bir kelimeyle ifade ediniz:

هات كلمة واحدة تؤدي معنى ما تحته خط:

المرادف بكلمة واحدة	التعبير
	كان المفكرون الذين يعيشون معه في نفس عصره يوافقونه على آرائه
	كان الإمام الشافعي يلزم أهل الرأي السير على هدى السنة
	اعتبر الإمام أحمد بن حنبل الشافعي أكثر العلماء فقها في كتاب الله
	قال الإمام أحمد: ما أحد ممن بيده محبرة أو ورق إلا والشافعي في رقبته منة

Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını sözlükten bulup defterinize yazınız:

ابحث عن معاني الكلمات التالية في معجم تعرفه واكتب معانيها في دفترک

الكلمة	تكاليف	تفاؤل	عبء	تطوير	غرور
معناها					
الكلمة	ضمان	نقد	مزج	رفق	آثر
معناها					
الكلمة	وسع	ينس	تهذيب	تكاتف	نوي
معناها					

Aşağıdaki sözcüklerin anlamlarını kendi üslubunuzla açıklayınız:

اشرح التعبيرات التالية بأسلوبك

التعبير	الشرح
لا يؤتي المرء إلا من لسانه	
أخلص نيته لله	
مد يده بالسؤال	

el-‘Arabiyyetu li’n-Nāši’in serisinin beşinci kitabının değerlendirilmesi:

a) Genel Hedefler

1. Öğrenciye Arapça öğretiminde, kelime harekeleme ve i’rab alıştırmalarıyla nahiv konularını da vermek.

2. Öğrenciye dil kullanımını; zıt ve eşanlamlı kelimeleri bulma, ses ve harf alıştırmaları, kompozisyon alıştırmaları gibi çeşitli alıştırmalarla kazandırmak.
3. Öğrencinin dilin dört becerisini öğrenmeye devam etmesini sağlamak

Özel Hedefler:

- 1-Çeşitli alıştırmalarla kelime kullanımı .
- 2-Dilbilgisi kurallarını düzgün ve doğru şekilde kullanma.
- 3-Okuma

Kitapta Yer Alan Alıştırma Çeşitleri:

1. Kelimeler ve Deyimler
 - a)Kelimenin Yapısı
 - b)Kelimenin Anlamı
 - c)Yönlendirmeli Kullanım
- 2-Kavrama ve Anlama :
 - a)Bir metni anlama
 - b>Eşanlamlı kelimeleri kullanarak bir kelimeyi, ibareyi ya da cümleyi anlama

el-'Arabiyyetu li'n-Nāşi'in serisinin altıncı kitabında eşanlamlı kelimeler yirmi altı alıştırmada şu şekilde kullanılmıştır:

Altı çizili olan kelimelerin anlamlarını sözlükten bulunuz:

هات معنى الكلمة التي تحتها خط مستعينا بالقاموس

معناها مع الاستعانة بالقاموس	الكلمة
	كانت بخاري <u>ملتقى</u> العلماء والأدباء
	<u>برع</u> ابن سينا في علم الطب
	<u>هدد</u> ابن سينا بالقتل

Parçadan altı çizili kelimelerin anlamlarını açıklayıp cümlede kullanınız:

وضح معنى الكلمة التي تحتها خط ثم استعملها في جملة مفيدة

الكلمة التي تحتها خط	معناها	استعمالها في جملة
سارت الجامعات الأوربية علي <u>نمط</u> الجامعات الإسلامية		
<u>تطورت</u> الجامعات الإسلامية مع العصر		
تقوم الثقافة الإسلامية في <u>جوهرها</u> علي القرآن والسنة		
<u>رسخت</u> صفة المسجد الجامعية بمضي الزمن		

Sözlük kullanarak aşağıdaki kelimelerin anlamlarını açıklayınız

وضح معنى الكلمات الآتية مستعينا بالقاموس:

الكلمة	استنباط	الغلو
معناها القاموسي		
الكلمة	اعتزل	الرعاية
معناها القاموسي		

Aşağıdaki ifadelerin anlamları nedir ?

ما معنى العبارات الآتية؟

العبارة	معناها
آتاه الله بسطة في العلم والجسم	
كان يتبسّط مع تلاميذه في الحديث	
حدثت فتن في عصره كقطع الليل المظلم	
كانت المدينة المنورة مهد السنن	

Sözlük kullanarak aşağıdaki ifadelerin anlamlarını açıklayınız:

اشرح معنى العبارات الآتية مستعينا بالقاموس:

الكلمة	معناها القاموسي
اكتوت بلظاها	
لاحول لهن ولا قوة	
لله درك من فارس	
إن الريح مواتية	
ليت شعري من يكون هذا الفارس	
راعه أمر ذلك الفارس	

el-‘Arabiyyetu li’-n-Nāsi’in serisinin altıncı kitabında kelime alıştırmalarında muteradif kelimeler, sözlük kullanarak bulunacak bir şekilde hazırlanmışlardır.

Bu kitap, öğrencinin kültürel ihtiyaçlarını karşılamada ve bu dili konuşanlarla iletişimi sağlamada kullanabileceği çeşitli dil aktivitelerini ve bir çok alıştırmayı - eşanlamlılık dahil- içermektedir.

Altıncı kitabın içerdiği alıştırmaları şu şekilde gruplandırmamız mümkündür:

- 1-Anlam alıştırmaları (eşanlamlı kelimeler).
- 2-İletişimsel alıştırmalar
- 3-Kavrama alıştırmaları
- 4-Metne yönelik sorular
- 5-Anlatım alıştırmaları

Bu kitapta genel olarak eşanlamlı kelime alıştırmalarına büyük önem verilmiştir.

Eşanlamlı kelimeler, Arap olsun veya olmasın yetişkinlerin Arapça öğretiminde geniş bir yer tutar ve önemli bir rol oynar.

Yabancı dil öğretiminde alıştırmaların önemi tartışılmaz Daha etkin ve yararlı bir Arapça öğretimi için anlam alıştırmalarına (çok anlamlılık, eşanlamlılık, zıt kelimeler vb) yer verilmelidir.

2.2.2.3. EL-‘ARABİYYETU Lİ’L-HAYĀT

El-‘Arabiyyetu li’l-Hayāt Serisinde Eşanlamlı Kelimeler

Kitabın Genel Tanıtımı:

Kitabın Adı: el-‘Arabiyyetu li’l-Hayāt

Yazarları:

Birinci Kitap: Mahmūd İsmā‘īl Sīnī, Muhyi’d-Dīn Sālih, Nāsif Mustafā ‘Abdul’l-Azīz.

İkinci kitap: Mahmūd İsmā‘īl Sīnī, Muhyi’d-Dīn Sālih, Nāsif Mustafā ‘Abdul’l-Azīz ve Mustafā Süleymān.

Üçüncü kitap: Mahmūd İsmā‘īl Sīnī, Nāsif Mustafā ‘Abdul’l-Azīz ve Mustafā Süleymān.

Dördüncü kitap:

Yayın Yılı : Birinci Kitap :1982.

İkinci Kitap :1983

Üçüncü Kitap : 1984

Dördüncü Kitap : 1989 II cilt

Yayın Evi: Kral Suud Üniversitesi

Sayfa Sayısı: I. Kitap 384;. II. Kitap 444;. III. Kitap 524.

Kitabın Düzeyi:

Birinci Kitap : Temel

İkinci Kitap :Temel

Üçüncü Kitap : Orta .

El-‘Arabiyyetu li’l-Hayât Serisinin Genel Hedefleri:

- 1-Öğrenciye dört temel dil becerisini (Dinleme-anlama,sözlü anlatım,okuma - anlama, yazılı anlatım) kazandırmak.
- 2- Arap ve İslam kültüründen örnekler sunmak.
- 3-Arap olmayan yetişkinlere, işitsel ve görsel materyalleri kullanarak dört düzeyde eksiksiz bir program sunmaktır.

Kitabın Alıştırmaları :

1-Anlam alıştırmaları

a-Morfoloji alıştırmaları

b-Sözdizimi alıştırmaları

c-Diyalog alıştırmaları

d-Sözlü ve yazılı alıştırmalar

e-Eşanlamlı kelimeler alıştırmaları

2-İletişimsel Alıştırmalar:

a-Değiştirme alıştırmaları

b-Tekrar alıştırmaları

el-‘Arabiyyetu li’l-Hayât serisinin birinci ve ikinci kitaplarındaki alıştırmalarda eşanlamlı kelimeler kullanılmamıştır; ancak üçüncü ve dördüncü kitaplarında aşağıdaki örneklerde olduğu gibi eşanlamlı kelimeler kullanılmaktadır.

Altı çizili olan kelimelerin eşanlamlarını açıklayınız

هات مرادف ما تحته خط مما يأتي:

الكلمة التي تحته خط	معناها
ستذهب للمطار أنت وإخوتك لاستقباله	
عندما أفرغ من الاجتماع ألحق بكم	
من الأفضل أن تبقي أختك لرعايته	
من يذهب مع أمي لمساعدة زوجة عمي	

Dördüncü kitap, üçüncü kitapta olduğu gibi eşanlamlı kelimelerle ilgili alıştırmalara yer vermekle birlikte, aşağıdaki örneklerde olduğu gibi değişik bir üslup kullanmıştır.

Boşluklara, altı çizili olan kelimelerin eşanlamlılarını getirerek aşağıdaki cümleleri genişletiniz.

وسع الجمل الآتيه بوضع مرادف الكلمة التي تحته خط في المكان الخالي كما في المثال:

إن معدتي خاويةحتى من الهواء.

إن معدتي خاوية خالية حتى من الهواء.

1. إن عقلي مزدهمبالأفكار.

2. إن روحي هائمةفي ملكوت الله.

3. إن عيني ناظرةإلى عجائب الكون.

4. إن لساني ناطقبالشكر للخالق.

5. إن قلبي مملوءبالحب.

Eşanlamlı Kelimelerin 'el-'Arabiyyetu'l-Mu'āsıra' serisinde kullanımı:

İkinci kitapta eşanlamlı kelimelerin kullanım şekli:

Aşağıdaki kelimeleri eşanlamlılarıyla eşleştiriniz:

اربط الكلمة بمرادفها :

الكلمة	المرادف
أنوثة	ضيف
مدعو	موت وفناء
سميك	غليظ
هلاك	لطف ولين
سد	تكلم
اغتسل	نقم
تحدث	دفع
حقد	استحم

Aşağıdaki kelimelere karşılık gelen uygun ifadeleri bulunuz:

اربط الكلمة بالتعبير المناسب

الكلمة	التعبير المناسب
الأمي	هو من فقد حاسة البصر
القارئ	هو عكس الخاصة أي من الطبقة الشعبية
العامي	هو من يجهل القراءة والكتابة
المتقف	من هو قادر علي القراءة
الضرير	هو المتعلم ومن له معرفة متنوعة

2.2.2.4. EL-‘ARABIYYETU'L-MU‘ĀSIRA

el-‘Arabiyyetu'l-Mu‘āsira serisinin üçüncü kitabında yer alan kavrama alıştırmalarında 6 defa değişik yöntemlerle eşanlamlı kelimeler kullanılmıştır.

Aşağıdaki kelimelerin eşanlamları hangileridir:

ما هو مرادف الكلمات التالية؟

الكلمة	أقرع	فاجعة	صرخات	بقة
المرادف				
الكلمة	النحيب	مخبول	العون	تأهب
المرادف				

Aşağıdaki Kelimelere Uygun İfadeler bulunuz:

اربط بما هو مناسب:

الكلمة	ما يناسبها
الفلوكلور الشعبي	هو جملة المميزات التي تكون شخصيته
الأوهام	هو من منتجات الشعب المعبرة عنه
الفن الشعبي	مظهر من مظاهر التخلف

el-'Arabiyyetu'l-Mu'āsira serisinin üçüncü kitabı +16 dersten oluşmaktadır. Kitap, çeşitli kültürel konuları ve alıştırmaları kapsamaktadır. Her alıştırma belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere hazırlanmıştır.

Alıştırmaların hedeflerine gelince:

--Nahiv alıştırmaları: Cümle kalıplarının uygulamayla öğrenciye öğretilmesi amaçlanmaktadır.

--Anlam alıştırmaları: Kelime öğrenmeye ve ezberlemeye yönelik alıştırmalardır. Eşanlamlı kelimeler 8 alıştırmada verilmiştir.

--Yazılı anlatım alıştırmaları: Öğrencinin konuşma ve ifade gücüne sahip olması amacını taşımaktadır.

--Sözlü alıştırmalar: Bu alıştırmaların temeli, sorular ve cevaplar üzerine kuruludur.

1. Genel sorular
2. Metin hakkında sorular sorma.
3. Kelimelerden cümle oluşturma .
4. Kelime kullanımı.

Bu seriyi, diğer serilerle karşılaştırdığımızda metod ve dil itibariyle eksik yönleri olduğunu görürüz. Kullanılan dil seviyesi zayıftır.

2.2.2.5. EL-KİRĀ'ATU'L-MUYESSERA

Genel Tanıtım: el-Kirā'atu'l-Muyessera Arapça öğretim serisi olmayıp, okumayı öğreten üç kitaplık bir settir. Öğrencinin bu kitaba başlayabilmesi için yukarıda adı geçen serilerden bir veya iki kitabı özellikle de el-'Arabiyyetu li'l-Hayāt serisinin ilk iki kitabını bitirmesi gerekmektedir.

Serinin Adı: el-Kirā'atu'l-Muyessera (alt başlık: Silsiletun fi'l-Kirā'ati'l-'Arabiyye li-Ġayri'n-Nātıkine bihā)

Yazarları: Mahmūd İsmā'ıl Sīnī , Muhammed 'Ādil Ş'abān , Muhammedu'l -Fātih Fadlullāh.

Yayın Yılı:1983

Yayın Evi: Kırıl Suud Üniversitesi

Sayfa Sayısı: I. Kitap; 292 , II. Kitap ; 229. III. Kitap; 272.

Serinin Düzeyi: Birinci Kitap : Orta
İkinci Kitap : Orta
Üçüncü Kitap : İleri

Bu kısımda el-'Arabiyyetu'l-Muyessera serisinde eşanlamlı kelimelerin kullanılıp kullanmadığı ele alınacaktır.

el-'Arabiyyetu'l-Muyessera serisinin birinci cildinde yer alan kelime alıştırmalarında 25 defa eşanlamlı kelimeler kullanılmıştır. Bu kitabdaki eşanlamlılık alıştırmaları belli bir hedefe yönelik olarak hazırlanarak, Arapça öğretiminde eşanlamlılığın vazgeçilmez bir unsur olduğu vurgulanmıştır.

El-Kirā'atu'l-Muyessera serisinin ikinci cildinde yer alan kelime alıştırmalarında 27 defa eşanlamlı kelimeler kullanılmıştır.

El-Kırā'atu'l-Muyessera serisinin üçüncü cildinde yer alan kelime alıştırmalarında 23 defa eşanlamlı kelimeler kullanılmıştır. Kitapta bulunan alıştırmaları çeşitlerini ana başlıklar halinde şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1-Kavrama alıştırmaları
- 2-İletişim alıştırmaları
- 3-Muteradif kelime alıştırmaları
- 4-Anlatım alıştırmaları
- 5-Yazı alıştırmaları
- 6-Söz dizimi alıştırmaları

Eşanlamlı Kelimelerin el-'Arabiyyetu'l-Muyessera Serisinde Kullanımı:

Altı çizili olan kelimelerin eş anlamlarını işaretleyiniz:

ضع علامة صح أمام الكلمة المرادفة في المعنى كلمة تحمل نفس المعنى لما تحته خط:

نزل القرآن الكريم بلسان عربي	يعيش في الوطن الإسلامي مليار شخصاً	كل المسلمين إخوة
أ. صورة	أ. إنسان	أ. عامة
ب. كلمة	ب. ناس	ب. أكثر
ج. لغة	ج. رجل	ج. بعض
د. حديث	د. عربي	د. جميع

(a) gurubundaki sözcüklerin, (b) gurubudan eşanlamlarını bulunuz :

هات من المفردات في المجموعة (ب) المرادف الصحيح لمفردات المجموعة

(أ)

(أ)	(ب)
صاحب	عاد
رجع	أتي به
أجابته	صديق
بلغني	عاد
أحضره	رد عليه

جدة عمر بن عبد العزيز

عمر بن الخطاب رضي الله عنه الخليفة الثاني للمسلمين ' كان غاية في التواضع والعطف والقوة والشجاعة ' وكانت له أعمال عظيمة ' وهو الذي وضع التاريخ الهجري وجعل أوله شهر المحرم ' وفي عهده صارت الدولة الإسلامية كبيرة إذا فتح العرب الشام والعراق ومصر .

كان من عادة عمر بن الخطاب رضي الله عنه أن يسير في الليل ليعرف أخبار الناس وأحوالهم وذات ليلة كان يسير في طرق المدينة ' فسمع امرأة تقول لابنتها: خذي اللبن الذي سنبيعه اليوم في السوق وضعي فيه بعض الماء فقالت لها الابنة: ألا تعلمين يا أمي أن هذا العمل ضد الدين وأن عمر أمير المؤمنين قد أمر بالآيضع أحد الماء في اللبن؟ قالت الأم:

ضعي الماء يا بنتي ولا تخافي ' فإن عمر لا يرانا

فقالت البنت: إن كان عمر لا يرانا فإن الله يرانا فأعجب ذلك القول عمر بن الخطاب ' وسأل عن الفتاة وعن أهلها ' ثم صارت زوجة لابنه عاصم ' فكانت تلك الفتاة جدة الخليفة عمر بن عبد العزيز.

Parçadan aşağıdaki kelimelerin eşanlamlarını bulunuz :

هات من النص المعنى المرادف للكلمات التالية:

الكلمة	المرادف
يمشي	
شوارع	
سيدة	
الكلام	
تعرفين	

Aşağıdaki altı çizili olan kelimelerin eşanlamlarını bulunuz:

هات الكلمة المرادفة في المعنى للمفردات التي تحتها خط مما يأتي:

الكلمة التي تختها خط	مرادفها
أخذ الرجل الحمار وذهب	
ماذا تفعل بالحبل	
هذا سبيلك وهذا سبيلي	
لا تتبع الأحمق	

Parantez içindeki kelimelerin eşanlamlarını aşağıda verilen kelimelerden seçerek işaretleyiniz :

اختر المرادف الصحيح للكلمات التي بين القوسين بوضع علامة صح أمامه :

مركزا (المدينة)صارت	(حضر) الأجنبي منذ	تلك المكتبة
للعلم	شهر	(جديدة)
أصبحت	سافر	حديث
جعلت	وصل	لذيذ
قامت	ذهب	جميلة
فتحت	ترك	عالية

من أخبار جحا

كان جحا في أعلى منزله 'فحضر شخص أمام بابيه 'نظر جحا من فوق فقال له : ماذا تريد؟ قال الرجل : انزل حتي أتكلم معك ' فنزل جحا ' فقال الرجل: أنا فقير وأحتاج إلي بعض النقود .فقال له جحا : امش و امش ورائي 'ثم مشي جحا والرجل من ورائه 'فلما وصل إلي أعلى المنزل 'نظر إلي الرجل وقال له : الله يعطيك ' فقال الفقير لجحا: لماذا لم تقل لي ذلك ونحن تحت ؟ فأجابه جحا وأنت لماذا لم تسألني وأنا فوق؟

Parçadan aşağıdaki kelimelerin eşanlamlarını bulunuz:

هات من الفكاهة السابقة المعنى المرادف للكلمات التالية:

الكلمة	المرادف
جاء	
تخبرني	
المال	
داره	

el-Kırā'atü'l-Muyessera serisinin ikinci kitabında eşanlamlı kelimelerin kullanım

türleri :

الشكل الأول:

أşağıdaki kelimelerin eşanlamlarını işaretleyiniz :

ضع علامة صح أمام الكلمة المرادفة في المعنى لما تحته خط:

أفعل ما تريد	إنك تعلم ذلك	أعطيت زيادة	لا يوجد غيرنا	أحسن إلي الفقير
تشاء	تدرس	أقل	معنا	اللاجئ
تطلب	تتعلم	أكثر	سوانا	المسكين
تري	تعرف	ثمنا	إلا	الصغير

تفكر	تجد	مالا	لدينا	الوزير
------	-----	------	-------	--------

الشكل الثاني:

(a) gurubundaki sözcüklerin, (b) gurubundan eşanlamlarını bulunuz

هات من المجموعة (ب) المرادف للكلمات في المجموعة (أ)

(أ)	(ب)
مفردات	تفهم
تدرك	أبي
يحب	تقدر
جاء	كلمات

الشكل الثالث

البطاقة البريدية

الأستاذ أحمد عبد القادر معهد اللغة العربية

ص.ب. 4274

الرياض

المملكة العربية السعودية

فوزي بهاران

ص.ب. 136

جاكارتا

أندونيسيا

أستاذي الكريم !

أبعث إليك من جاكارتا بتحية من عند الله طيبة. مضت شهور منذ تركت بلدكم ' ومازلت أعيش فيه بفكري وقلبي فليه فيه ذكريات جميلة ' ويكفي أن تعلمت اللغة العربية ' وأستطيع الآن أن أقرأ القرآن وأفهمه وكنت من قبل أقرأ ولا أفهم.

إني أقدم لك شكري علي مساعدتك وتعليمك لي والشاعر يقول :

قم للمعلم وفه التبجيلا كاد المعلم أن يكون رسولا

أستاذي الكبير ! إني أعيش الآن بعيدا عن الوطن وأريد أن أستمّر في دراسة العربية حتي لا أنساها وحتى أزيد ثروتي اللغوية ' فماذا أفعل ؟
إنني أرجو أن تزور بلدنا الجميل ' وتنزل ضيفا علينا
والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

تلميذك

فوزي باحنان

Parçadan aşağıdaki kelimelerin eşanlamlarını bulunuz :

هات من البطاقة البريدية المرادف للكلمات الآتية :

الكلمة	مرادفها
أرسل	
سلام	
مرت	
بعقلي	
درست	

el-Kırā'atü'l-Muyessera Serisinin Üçüncü Kitabında Eşanlamlı Kelimelerin Öğretimi

من حكاية الناسك والشجرة

الشكل الأول

Son parçadan aşağıdaki kelimelerin eşanlamlarını bulunuz :

هات من الفقرة الأخيرة الكلمات المرادفة في المعني لما يأت

الكلمة	المرادف
قتال	
وقع	
قعد	
الشيطان	
تثور	
تقاتل	

الشكل الثاني

Aşağıdaki altı çizili olan kelimelerin eşanlamlarını cümle içinde kullanarak yazınız :

اكتب المرادف للكلمة التي تحتها خط ثم أدخله في جملة

الكلمة التي تحتها خط	المرادف	الجملة
قل الحق ولو علي نفسك		
من جد وجد		
وحدة المرء خير من جليس السوء		
إذا كنت ذا رأي فكن ذا عزيمة		

حقيقة التعدد

في زمن الجاهلية كان بعض الناس يعتبر المرأة قطعة من متاع والبعض الآخر يعتبرها شرا يحاول أن يتخلص منه' وكان الرجل يتزوج بأي عدد من النساء . وفي القرون الوسطى كانت تعقد في أوروبا مؤتمرات دينية للبحث في : أ للمرأة روح كروح الرجل أم لا؟

Birinci parçadan aşağıdaki kelimelerin eşanlamlarını cümle içinde kullanarak yazınız:

هات من القطعة الأولى المرادف لكل كلمة مما يأتي ثم أدخله في جملة مفيدة :

الكلمة	المرادف	الجملة
تقوم بـ		
بالإضافة إلى		
كبرت		
سافر		

3.1. Veri Sonuçları ve İncelemelere Göre Ders Kitapları Hakkında Yaptığımız Tesbitler:

Arapça öğretiminde son yıllarda yaygın olarak kullanılan “el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke”, “el-‘Arabiyyetu Li’n-Nāşi’in”, el-Kırā’atu’l-Muyessera”, “el-‘Arabiyyetu li’l-Hayāt”, “el-‘Arabiyyetu’l-Muāsıra” ders kitaplarında yer alan eşanlamlı kelimelere dayanarak aşağıdaki saptamaları yapabiliriz.

1-“el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke” ders kitabının genel hedefleri:

1. Arap olmayan yetişkinlere işitsel ve görsel materyelleri kullanarak üç düzeyde eksiksiz bir program sunmak.
2. Öğrenciye dört temel dil becerisini (Dinleme- anlama ,sözlü anlatım, okuma- anlama ve yazılı anlatım) sırasıyla kazandırmak
3. Pratik olarak Arap ve İslam kültüründen örnekler sunmak

Birinci Kitap:

Kitap 96 dersi kapsayan onaltı üniteden oluşmaktadır. Kitabın öğretim süresi 100 saattir. Her ünite iki çeşit sözcükten oluşmaktadır.

- a) Temel sözcükler: Kitapta günlük hayatla ilgili, fasih Arapça’yla yazılmış birçok diyalog vardır.
- b) Eklenmiş sözcükler: Dolaylı olarak diyaloglara bağlı olmayan önemli sözcüklerdir. Bunlarla öğrencinin sözcük dağarcığının artırılması hedeflenmektedir.

Bu kitapta eşanlamlı kelimelere değinilmemiştir. Ancak alıştırma biçimleriyle ilgili olarak şunlar yer almaktadır:

1-Düzgün bir ifade olması için her iki kelimeyi birbirine bağlayınız:

مكة	الشمس
شروق	الإحرام
صلاة	المكرمة
سبعة	أشواط
تأكيد	العشاء
ثوب	الحجز
طواف	الإفاضة

2-Kelimeleri cümle oluşturacak şekilde sıralayınız:

الوداع - نطوف طواف.....

الإحرام - ثوب خلعت.....

3-Boşlukları parentez içindeki kelimeler ile doldurunuz:

..... نقضي أيام العيد ؟ (أين _ لماذا)

..... تقضي العطلة ؟ (هل - كيف)

..... العطلة؟ (متي - هل)

4-Tekil ile çoğul arasında bağlantı kurunuz:

Çoğul	tekil
تذاكر	أسبوع
أسابيع	صحيفة
صحف	تذكرة

“el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke” serinin birinci kitabı

Temel düzeydeki öğrenciler için hazırlanmış olup, alıştırmalarında eşanlamlı sözcükler kullanılmamıştır.

“el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke” serisinin ikinci kitabı

Bu kitapta sözcük alıştırmalarına çok önem verilmiştir. Parçalarda sözcük sayıları artmaktadır. Her ünite 60 sözcük vardır. Bazı sözcükler, soyut anlamı olduğu için yazar, öğrencilerden sözlük kullanmalarını istemektedir. Sözcük alıştırmalarının içinde, geniş bir şekilde eşanlamlı sözcükler kullanılmaktadır.

“el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke” serisinin üçüncü kitabı

Bu kitapta 16 ünite bulunmaktadır. Her ünite 7 dersten oluşmaktadır. Bu kitap da çeşitli alıştırmalardan oluşmuştur. Bunlardan sözcük alıştırmaları şu şekildedir:

1-Parçadan şu anlamı sözcükleri çıkarınız.

2-Parçadan şu tanımlara işaret eden sözcükleri çıkarınız.

3-Parçayla uygun anlam arasında bağlantı kurunuz.

Bu kitapta eşanlamlı sözcükler geniş bir şekilde, öğrencilerin dil, iletişim ve kültürel yeteneklerini geliştirmek için kullanılmaktadır.

Bize göre **el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke** serisi, eşanlamlı sözlükleri işleyen en iyi ve en önemli kitaplardan biridir. Eşanlamlılık Olgusunu Arapça öğretiminde temel olarak göstermiş ve konuyu işlerken çeşitli yöntemler kullanmıştır. Bu serinin yazarları, çeşitli masallar ve alıştırmalar içerisinde eşanlamlı sözcükler sunmuşlardır. Kuşkusuz bu, öğrencinin dilini zenginleştirmesine katkıda bulunacaktır.

“**el-Arabiyyetu Li’n-Nāşi’in**” serisinin; dinleme- anlama, okuma -anlama, sözlü anlatım ve yazılı anlatım gibi dört dil becerisine yönelik olan bölümlerinin, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve beklentileriyle paralel olduğu görülmüştür. Sözlü anlatım bölümleri, eşanlamlı sözcükleri de kapsayan ,öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri alıştırmalar ve iletişimsel aktiviteler içermektedir.

el-‘Arabiyyetu Li’n-Nāşi’in ders kitabında, yapısal durum ve dilbilimsel tanımlamalar olmakla birlikte, kavramsal ve işlevsel tanımlamalara da yer verilmiştir. Özellikle ilk dört kitapta sözlü ve yazılı anlatım becerileri ön plana çıkmaktadır. Yalnız ilk dört kitabın sözcük alıştırmalarında eşanlamlı kelimelere yer verilmemiştir. Ancak sözcüklerle ilgili alıştırmalarda şu gibi başlıklar bulunmaktadır:

1. Aşağıdaki cümleleri uygun kelime ile tamamlayınız
2. Zıt anlamlı sözcükler arasında bağlantı kurunuz.
3. Kelimeleri cümle oluşturacak şekilde düzenleyiniz
4. Yabancı kelimelerin altını çiziniz
5. Boşlukları doldurunuz
6. Resmi anlatınız ve ona bakarak cevap veriniz

Eşanlamlı sözcükler sözcük alıştırmaalarında önemli bir bölümdür. Kullanma imkanı olmasına rağmen kullanılmamıştır. Bu yüzden sözcük alıştırmaalarında eksiklik olduğu görüşündeyiz.

Serinin beşinci ve altıncı kitaplarında, okuma-anlama ve dinleme-anlama yoğunluktadır. Her kitapta kelime sayıları sınırlandırılmış olup kelime bilgisini geliştirmeye yönelik yeterli ve çeşitli alıştırmaalar vardır. Eşanlamlı sözcüklere de geniş bir şekilde yer verilmiştir.

Bu seriyi el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke serisi ile karşılaştırdığımız zaman, şunlar göze çarpmaktadır:

- 1-Bilimsel konuların tanıtımı
- 2-Bilgilerin öğrencilere ulaştırılması için araç gereç kullanılması
- 3-Kağıdın kalitesi, çizgileri, resimleri, renkleri
- 4-Kullanılan eşanlamlı kelimelerin sayısı

Beşinci ve altıncı kitaplarda kelimelerin sözlük kullanarak bulunmasına önem verilmiştir.

el-‘Arabiyyetu Li’n Nāşî’in serisi, ana dili Arapça olmayan yetişkinlere Arapça öğreten önemli ders kitaplarından biridir. Bununla beraber eleştirilmesi gereken noktalar vardır:

- 1-Soruların yeterli şekilde çeşitlenmemesi.
- 2- Serinin I., II., III., ve IV. cü kitaplarında eşanlamlı sözcükler kullanılmaması. Bu da bize göre büyük bir eksikliktir. Çünkü dil, canlılığını sözcüklerin çeşitliliğinden alır ve dili konuşan kişi, eşanlamlı kelimelerle dilini zenginleştirir.

el-‘Arabiyyetu Li’l-Hayāt serisinin I. ve II. kitaplarının konu anlatımında eşanlamlı sözcüklere değinilmemiştir. Bu kitaplarda bulunan alıştırma çeşitlerini şu şekilde belirtebiliriz:

- 1-Ses ve harf alıştırmaları
- 2-Kelime alıştırmaları
- 3-İletişim alıştırmaları
- 4-Anlatım alıştırmaları
- 5-Yazı alıştırmaları

el-Arabiyyetu li'l-Hayāt serisinin üçüncü kitabında eşanlamlı sözcükler vardır. Bu kitap, okuma parçası ile ilgili anlama alıştırmaları ile sözcüklü ve dili kullanım alıştırmalarını kapsamaktadır. Kitabın son bölümü, iletişim alıştırmalarıyla dilbilgisi alıştırmalarını içermektedir

Ele aldığımız seriler, eşanlamlı sözcükler ile alıştırmalara değişik bir şekilde değinmişlerdir. “El-Arabiyyetu Beyne Yedeyke” serisi, eşanlamlı sözcükleri, iyi bir şekilde, bilimsel yollarla yabancı yetişkinlere öğretmektedir. Gazi Üniversitesi Arapça Bölümüne ve Arapça ile ilgilenenlere bu kitabın okutulmasını önermekteyiz.

el-Kırā'atu'l-Muyessera serisinde eşanlamlı sözcükler bulunmaktadır. Temel olarak bu sözcükler Arapça öğretiminde kullanılmaktadır. Ancak, bu kelimeleri öğrencilere güncel hayatın konuları içinde sunmada eksiklikler vardır.

3.2. Yabancılara Arapça Öğreten Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi:

Konuyla ilgili tüm seriler farklı biçimlerde eşanlamlı kelimelerle ilgili alıştırmalara yer vermişlerdir. Bunlardan el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke serisinin, kelime öğretimine önem verdiği ve alıştırmaları öğrencilerin ilgisini çekecek biçimde düzenlediği görülmüştür. Çünkü kelimeler dilin temel taşıdır. Kişiyi duygu ve düşüncülerini ifade etme imkanı sağlar. Kelime dağarcığı ne kadar zengin olursa ifade ve üslup da o kadar akıcı olur.

Yazarlar, okuma parçalarında geçen bir çok kelimeye paralel olarak konuyla ilgili olarak bol miktarda alıştırmaya yer vermişler, yeri geldikçe öğrenciyi sözlük kullanmaya teşvik etmişlerdir. Bize göre bu seri, yabancılara Arapça öğretimi alanında şimdiye kadar hazırlanmış en yeni kitaptır. Tarihi öyküler, hikayeler, İslam medeniyeti ile ilgili konuların yanı sıra modern teknoloji ile ilgili metinlere de yer verilmiştir. Diğer serilerden farklı olarak teknolojik gelişmelere paralel ortaya çıkan yeni kelimeler öğrenciye sunulmuştur.

3.3. ÖNERİLER

1. el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke serisi yukarıdaki sebeplerden dolayı yabancılara Arapça öğretiminde temel kaynak olarak kabul edilmelidir.
2. Genel olarak kelime öğretimine önem verilmelidir. Çünkü kelime öğretimi dili okuma, yazma, konuşma gibi temel becerileri geliştirmede büyük önem taşımaktadır.
3. Aşağıdaki nedenlerden dolayı özel olarak da eşanlamlı kelimelerin öğretimine önem verilmelidir. Bunlar:

1. Eşanlamlı kelimeler duygu ve düşünceleri ifade etmede, monoton tekrarlardan kurtararak, akıcılığı sağlar ve öğrencinin ufkunu geliştirir.
2. Şiir ve nesir gibi edebî ürünlerde anlam zenginliği sağlar.
3. Bu kelimelerin, belli kullanımlar gerektiren kalıp ifadelerde bilinmesi şarttır. Örneğin, psikolojik savaş terimi için الحرب، الوغى، الهيجاء kelimelerinden yalnızca الحرب kelimesini kullanarak، الحرب النفسية diyebiliriz. Diğer kelimeleri kullanarak bu terimi ifade etmek yanlıştır.
4. Eşanlamlı kelimeler, anlamı bilinmeyen “garib” kelimelerin açıklanmasında önemli rol oynarlar.
5. Daha önce Vāsıl b. ‘Atā örneğinde de belirttiğimiz gibi, bazı sesleri çıkaramayanlar için eşanlamlı kelimeler, sunduğu alternatif kelimelerle bu sorunu önemli ölçüde gidermektedirler. Örneğin، ر kelimesindeki rā sesini çıkaramayan biri, bu kelimenin yerine حنطة da قمح kelimelerini kullanabilir.
6. Eşanlamlı kelimelerin diğer faydalarından biri de, aynı anlama gelen bir çok kelimedenden birinin diğerlerine göre daha çok kullanılması, dil ve üslup yönünden daha edebî olması veya kötü bir anlama delalet etmemesi gibi nedenlerden dolayı tercih edilmesidir.

3.4. ARAPÇA DERS KİTAPLARINDAKİ ALIŞTIRMALARDA KULLANILAN EŞANLAMLI KELİMELERİN SAYISI:

Bu bölümde, yabancılar için Arapça öğreten serilerdeki eşanlamlı kelimelere yönelik alıştırma ve kelime sayıları ile, bu kitaplarda yoğun olarak kullanılan eşanlamlı kelimeler tablolar halinde ele alınmıştır.

SERİNİN ADI	KİTAP	EŞANLAMLI ALIŞTIRMA SAYISI	KULLANILAN KELİME SAYISI
El-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke	1	-----	-----
	2	47	353
	3	26	336
El-Arabiyyetu Li’n- Nâşi’in	1	-----	-----
	2	-----	-----
	3	-----	-----
	4	-----	-----
	5	12	103
	6	20	81
El-‘Arabiyyetu Li’l- Hayât	1	-----	-----
	2	-----	-----
	3	15	150
El-‘Arabiyyetu’l- Mu‘âsıra	1	-----	-----
	2	6	60
	3	3	29
El-Kirâ’atu’l- Muyessera	1	25	125
	2	27	135

	3	23	115
--	---	----	-----

3.5. ARAPÇA DERS KİTAPLARINDA SIKÇA KULLANILAN EŞANLAMLI KELİMELEER

بعث	عاد	زيادة	تكاليف	مراقبة
رغبة	أولاد	غير	مزج	استعمال
جميع	ازداد	يدرك	نوي	الموارد
رهبة	غرس	درس	هيبة	يوفر
أرسل	معجزة	حد	يداوي	السفن
البشر	الوحي	المرء	سخط	استغلال
كل	القيامة	الرفيق	يتلأأ	ادعي
صواب	الجهاد	عزيمة	تغيض	سجن
رسول	يؤدي	فؤاد	الهوان	تلاميذ
علامات	يفقد	استقبال	يضم	يدري
التهلكة	ينطق	فرغ	أسرة	يفلح
ارتباط	يركض	رعاية	يمنح	فارقوا
الوباء	يعقل	مساعدة	حصل علي	قوم
المصيبة	الرب	جميع	جائزة	دار
الحامل	سخط	سميك	حجاب	غضب
الخسارة	أوثان	مدعو	تولي	كتم السر
المزاح	توفي	اغتسل	التنمية	نهض
المداعبة	امتحان	حقد	الهيمنة	يعتقد
اللهو	نوائب	أمي	الحجة	مشقة
تتغلب	رق	ضرب	التنافس	خوف
يتخلف	صحابي	فاجعة	نهضة	غابت الشمس
الزوجة	مضي	بغثة	السخرية	تكاليف
فرض	عاد	العون	مكنون	هرب
الغزو	الكلام	برع	طهارة	ميدان
شعب	يفعل	متشائم	حضارة	متردد
أخطار	أحمق	الغلو	من	ربوة
بلغ	حضر	الجدل	التربة	العرض
جديد	سنة	الرسوخ	الضوضاء	تهذيب
غرس	تخير	النمط	العذب	تكافل
والد	يريد	غرور	نادر	أثر
فترة	الغلو	عبء	انقرض	نوي

Ne var ki, Arapça ders kitaplarında eşanlamlı kelimeler, daha çok sosyal alana ait kelimelerden oluşmakta, teknoloji ve modern bilim çağında ortaya çıkan yeni kelimeler aşağıda vurguladığımız gibi ihmal edilmektedir. Ancak el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke serisi bu alanı ihmal etmeyen mükemmel bir eserdir.

EŞANLAMLI	KELİME	EŞANLAMLI	KELİME	EŞANLAMLI	KELİME
المترادف	الكلمة	المترادف	الكلمة	المترادف	الكلمة
	المراقب		الشفرة		الإنترنت
	المجهر		التشفير		الحاسب الآلي
	ذبذبات		الاستنساخ		الهاتف المحمول
	موجة		الاستشعار		الطائرات
	الزلازل		عن بعد		النفائفة
	الشحنة		التجهيز		السي / دي
	التنبؤ		التلقيح		البث
			سفينة الفضاء		الهرمون

SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye'deki Üniversitelerin Arap Dili Eğitimi Bölümlerindeki kelime öğretimi derslerinde yapılan uygulamalara, eşanlamlı kelimeler açısından katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Çalışmada eşanlamlılık konusunun tarihsel süreci ve arkaplanı satır araları okunarak aralanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, eşanlamlılık konusunun filolojik bir mesele olarak ortaya çıkışı ve gelişimine, ayrıca bu alanda yaşanan tartışmalara değinilmiş, bu olgudan Arapça öğretimi ve öğreniminde nasıl yararlanılabileceği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Eski bir dil olgusu olan eşanlamlılığın problemlerini şöyle belirledik: Eşanlamlılık olgusu tarih içerisinde bir değişim geçirmiş midir? Eşanlamlılığın dilsel bir olgu olduğuna dair ileri sürülen argümanlar tutarlı mıdır? Mutradif kelimelerin dilsel kullanımın gelişimine ne tür etkisi olmuştur? Bütün bu problemler, Arap dilbiliminde bir fenomen olan eşanlamlılığın tarihsel arkaplanı ve süreci, öne sürülen argümanlar, sebepleri, kavramsal alanı, çeşitleri ve şartları tespit edilmiştir.

Eşanlamlılık dil bilimcilerin, özellikle Arap dilcilerin tartışa geldiği önemli konulardan biridir. Eşanlamlılık, dilde ve Kura'n-ı Kerim'de bir çok konunun daha iyi anlaşılabilmesi için başvuru bir açıklama yoludur. Geçmişte bu konuyla ilgili olarak bir çok eser kaleme alınmıştır. Konu daha geniş boyutlu olmasına rağmen, eşanlamlılığın kısa bir değerlendirmesini yapıp, Kur'an'ın tefsirine yansımalarıyla ilgili olarak kısa bir kaç örnekle yetindik.

Eşanlamlılığın göndergesel açıdan mümkün olabileceğini görmekteyiz. Çünkü, insanların aynı nesne ya da olguya farklı lafızlarla işaret ettiği bir gerçektir. Eşanlamlılık, o dili konuşanlara, aynı göstergeler için farklı sözcükler kullanma imkânı vermektedir. Sözcüklere, konuşmacı ve dinleyicide çağrıştırdığı tasavvurlar ve duygu değeri açısından baktığımızda, tam olarak bir eşanlamlılığın gerçekleşmeyeceği düşüncesindeyiz.

Eşanlamlılık birden çok lafzın tek bir anlama delaleti, bir dilin tek bir lehçesinde ya da farklı lehçelerinde tek bir anlam için söylenen lafızlardır. Kutrub Muhammed b. el-Mustenir (ö206.h), tek bir anlam için iki farklı lafzın kullanılmasını Arapça'nın anlatım genişliğine bağlamaktadır.

Dilde asıl olan, tek bir kavramın tek bir lafızla ifade edilmesi ve tek bir lafzın da tek bir kavrama delaletidir, ama bu kural asla gerçekleşmemektedir. Örneğin, başlangıçta tek bir lafızla ifade edilen kavram için daha sonraları başka lafızlarda konulabilmektedir. Aynı şekilde, başlangıçta tek bir kavrama delalet etmesi için de kullanılmaktadır. Birinci durumda eşanlamlılık, ikinci durumda çokanlamlılık olguları ortaya çıkmaktadır.

Bir lafzın delalet ettiği temel anlamı, aynı zamanda onun kavramıdır. Tek anlamlılıkta da durum böyledir. Çokanlamlılıkta ise artık lafzın kavramı değil anlamları söz konusudur. Burada anlam kelimenin kullanımınıdır.

Yabancılar Arapça öğretiminde kaynak olarak kullanılan ders kitapları, ön görülen hedefleri gerçekleştirebilme açısından oldukça önemlidir. Arapça öğretiminde Türkiye'de yaygın olarak kullanılan Arapça ders kitapları; 1-el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke, 2-el-‘Arabiyyetu Li’n-Nāşi’in 3-el-‘Arabiyyetu Li’l-Hayāt, 4-el-Kirā’atu’l-Muyessera, 5-el-‘Arabiyyetu’l-Mu‘āsıra, 6-el-Kitābu’l-Esāsī, eşanlamlılık olgusu bakımından incelenmiştir.

Sonuç olarak, eşanlamlılık dilbilimciler tarafından tamamiyle reddedilen ve hakkında kesin sonuca varılmış bir konu değildir. Çünkü dil, sürekli değişen bir olgudur. Eşanlamlılık da bu olgunun bir parçası olduğuna göre, bu konu da güncelliğinin koruyacak ve hakkında son sözü söylemek kolay olmayacaktır. Biz de konuyla ilgili olarak son sözü söylediğimiz iddiasında değiliz. Konu, daha üzerinde bir çok araştırmalar yapmayı gerektirecek kadar geniştir. Tezimizde hedeflediğimiz amaçlara ulaşp, Arap diline hizmet etmek bizi mutlu edecektir.

KAYNAKÇA

‘ABBĀS, İhsān. (1971). **Tārīhu’n-Nakdi’l-’Edebī ‘İnde’l-‘Arab**, Beyrut.

ABBĀS, Hasan. (1980) **en-Nahvu’l -Vāfī**, Daru’l- Maārif, Kahire.

‘ABDU’L-‘AZİZ, M.Hasan. (1983). **Medhal ‘İlā ‘İlmi’l-Luğa**, Kahire.

‘ABDU’L-‘AZİZ, Matar. (1968). **Lahnu’l-Āmme Fī Dav’i’d-Dirāsāti’l-Luğaviyyeti’l-Hadīse** Kahire.

‘ABDU’R-RAHMĀN, Āiše. (1980). **el-İcāzu’l-Beyānī**, Kahire.

‘ABDU’T-TEVVĀB, Ramazān. (1973). **Fusūl Fī Fıkhi’l-‘Arabiyye**, Kahire

AKSAN, Doğan. (1990). **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**, Ankara.

el-‘ASKERİ, Ebū’l- Hilāl b. Sehl. (1973). **el-Furūk Fī’l-Luğa**, Beyrut.

BİN SULEYMĀN. Mukātil. (1993). **el-Vucūh ve’n-Nazāir**, İstanbul.

el-BİYĀLĪ, el-Muvāfi erl-Rifā’ī. (2002). **el- Fusūl Fī ‘İlmi’l-Luğa**, Mansura Üniversitesi, 2. Baskı, Mısır.

BLOOMFIELD. (1983) **L. Languge**, New York.

CERRAHOĞLU, İsmail. (1988). **Tefsir Tarihi c.I.**, Ankara.

EBU’L-FETH, ‘Osmān, İbn Cinnī, el Hasāis, Tah. M. ‘Alī en-Naccār, Beyrut.

EBU'L-HUSEYN. (1996). 'Ahmad b. Fāris, es-Sāhibī Fī Fıkhi'l Luğati'l-
'Arabiyye ve Mesāilihā ve Suneni'l-'Arabi Fī Kelāmiḥā, Tah: 'Omer Eyyūb
Abdurrahmān; Bağdat.

EBŪ 'UBEYD, el-Kāsım b. Sellām. (1967). el-Garīb'ul- Musannaf, Bağdat

el-'ENDELUSİ, İbn 'Atiyye. (1994). el- Muharraru'l-Veciz Fī Latāifi Kitābi'l -
'Aziz,Kahire.

ENİS; İbrāhīm. (1976). el-Esvātu'l-Luğaviyye.Kahire.

ENİS; İbrāhīm. (1972). Min Esrāri'l-Luğa, Kahire, 1972.

ENİS; İbrāhīm. (1960). Mustakbelu'l-Luğati'l-'Arabiyyeti'l-Muşterake, Kahire.

EYYŪB; 'Abdurrahmān.(1966). Muhādarāt Fī'l-Luğa, Bağdat.

FADL, 'Abbās.(1997). el-Belāğa Funūnuḥā ve Efnānuḥā, Amman.

FADL, Abbās. (1996). İtkānu'l-Burhān Fī 'Ulūmi'l-Kur'ān, Amman

FERDİNAND, Desaussur. (1985). Fusūl Fī 'İlmi'l-Luğati'l-Āmm, Çev: Ahmad
Nāim, Dār el-Maārif, İskenderiyye .

el-FEVZĀN, 'Abdurrahmān b. 'İbrāhīm, Muhtār et-Tāhir Huseyn, M. 'Abdu'l -Hālık
Fadl. (2003). el-'Arabiyyetu Beyne Yedeyke, I , Riyad.

el-FEVZĀN, 'Abdu'r-Rahmān b. 'İbrāhīm, Muhtār et-Tāhir Huseyn, M.Abdu'l-
Hālık Fadl. (2003). el-'Arabiyyetu Beyne Yedeyke,II, Riyad.

el-FEVZÂN, ‘Abdurrahmân b. ‘İbrâhîm, Muhtâr et-Tâhir Huseyn, M. ‘Abdu’l-Hâhk Fadl. (2003). **el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyke**, III, Riyad.

FİK, Yuhan.(1980). **el-‘Arabiyye**, Çev: Ramazan Abdu’t-Tevvâb.

el-FİRUZÂBÂDÎ . (1973). **el-Kāmûsu’l-Muhîr**,Beyrut.

İBN-CİNNÎ, ‘Ebu’l-Feth ‘Osmân. (1990). **el-Hasâis**, (tah: M. Alî el-Naccâr), Bağdat.

KARATAŞ, Yusuf. (2001).**Türkiye’de Arapça Öğretimi Açısından al-‘Arabiyyetu Li’l Hayât Ders Kitabının Değerlendirilmesi**,Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

KUDÂAMA B. Ca’fer. Ebu’l-Farac. (1932). **Cevâhiru’l- Elfâz**, Tah.M. Muhyi’d-Dîn ‘Abdu’l-Hamîd, Kahire.

el-MUBÂRAK, Muhammed. (1968). **Fıkhü’l-Luğa Ve Hasâisi’l-‘Arabiyye**, Beyrut.

MUCÂHİD, ‘Abdu’l-Kerîm. (1983) **Ed-Dilâletü’l-Luğaviyye ‘İnde’l-‘Arab**, Ankara

PALMER, F.R. (2001). **Semantik Yeni Bir Anlambilim Projesi** (çev, Ramazan ERTÜRK), Ankara.

RİNVOLUCRÎ, Mario. (1993). **Vocabulary**, Oxford University Press, London .

er-RUMMÂNÎ, Alî b. ‘İsâ. (1321). **el-’Elfâzu’l-Muterâdife**. Kahire.

SARIGÜL, Ece. (1999).**The Role of Lexical Semantics İn Vocabulary And Language Teaching**, Doktora Tezi, G.Ü.Kütüphanesi, Ankara..

es-SEĀLIBĪ, (1967). **Fıkhu'l-Luġa**, Mısır.

SĪNĪ, M.İ., M. A. SĀLĪH, N. M.'ABD al-'AZĪZ ve M. A. SULEYMĀN .(1984). **al-'Arabiyyetu Li'l-Hayāt**, II. Riyad.

SĪNĪ, M. İ., M. 'ĀDİL ŞA'BÂN (1983). **el-Kırā'atu'l-Muyessera**, I. Riyad.

SĪNĪ, M.İ., M. 'ĀDİL ŞA'BÂN (1982). **el-Kırā'atu'l-Muyassera**, II, Riyad.

SĪNĪ. M.İ., M. 'ĀDİL ŞA'BÂN (1985). **el-Kırā'atu'l-Muyessera**, III, Riyad.

SĪNĪ. M.İ. **el-'Arabiyyetu Li'l-Hayāt**, III, Riyad, 1984.

SĪNĪ. M. İ. **el-Arabiyyetu 'l-Mu'āsira** 1, 11, 111, Riyad

SĪNĪ. M.İ., N. M.'ABD al-'AZĪZ ve et-Tāhir Huseyn. (1983). **el-'Arabiyyetu Li'n-Nāşi'in**, I, Riyad.

SĪNĪ. M.İ., N. M.'ABD al-'AZĪZ ve et-Tāhir Huseyn. (1983). **el-'Arabiyyetu Li'n-Nāşi'in** , II, Riyad.

SĪNĪ. M.İ., N. M.'ABD al-'AZĪZ ve et-Tāhir Huseyn. (1983). **el-'Arabiyyetu Li'n-Nāşi'in**, III, Riyad .

SĪNĪ. M. İ., N. M.'ABD al-AZĪZ ve et -Tāhir Huseyn. (1983). **el-'Arabiyyetu Li'n-Nāşi'in**, Riyād.

SĪNĪ. M. İ., N. M. 'ABD al-AZĪZ ve et-Tāhir Huseyn. (1983). **el-'Arabiyyetu Li'n-Nāşi'in**, Riyād.

SĪNĪ, M. İ., N. M. 'ABD al-AZĪZ ve M. A. SULEYMĀN(1989) **al-'Arabiyyetu Li'l-Hayāt**, III. Riyad

SĪNĪ.M.Ī, N. M. 'ABD al-ALĪZ ve et-Tāhir Huseyn. (1983). **el-'Arabiyyetu Li'n-Nāṣi'īn**, Riyād.

ÜZÜM, Emin Cihan. (2002). **Türkiye'de Arapça Öğretimi Açısından el-'Arabiyye Li'n-Nāṣi'īn Ders Kitabının Değerlendirilmesi**, Yüksek lisans Tezi, Ankara .

VĀFĪ; 'Alī 'Abdu'l-Vāhid. (1972). **Fıkhū'l-Luġa**, Kahire.

ez-ZİYĀDĪ, Hākim Mālik. (1980). **et-Terāduf fi'l-Luġa**, Bağdat.

EK: EŞANLAMLI KELİMELER LİSTESİ

Bütün dünya dillerinde olduğu gibi Arapçada da eşanlamlı sözcükler vardır. Duygu ve düşüncelerimizin dile getirilmesinde eşanlamlı kelimeler çok önemli bir yer tutar. Aşağıda en çok bilinenleri verilen eşanlamlı kelimelerden geniş ölçüde Arapça öğretiminde yararlanılabilir. Bu kelimeler Arap Dilbilimcileri tarafından tespit edilen standart kelimeler olup, şu kaynaklarda yer almaktadırlar:

1. er-Rummānī: el-Elfāzu'l-Muterādife
2. İbn Cinnī: el-Hasāis
3. el-Hemezānī: el-'Eşbāh ve'n-Nazāir
4. Kudāme b. Ca'fer: Cevāhiru'l-'Elfāz
5. es-Se'ālibī: Fıkh'ul-Luga

1. الفجیعة والوهن: Musibet-Hasret:

عصبي	هدني	أقلقتني	أوجعني	ساعني
أوهنتني	ناعني	آلمني	كربني	غالبني

2. السيف: Kılıç:

عضب	مهند	هذام	بتار	قاضب
مطبق	ذو الكريهة	مفقر	رسوب	كهام
هندي	مشرفي	معضد	صمصام	هندواني

3. العسل: Bal:

الشهد	الضربة	المزج	الهذام	التحموت	الحمت
الظن	الطرم	الهذام	السنة	السنوات	المهزم

4. الداهية: Felaket:

الفارقة	سلا جمل	ثالثة الاثافي	العنقاء	ام طبق	الفليقة
العناق	ام صيور	القنطر	ام حبوكر	زباء	القنطير

الطلاطة	ابنة الجبل	العنقاء	أم ادراس
---------	------------	---------	----------

5. الكبر: Kibir-Gurur

الصف	الزهو	التطاؤل	البذخ	العجب	الخيلاء	البغي
التجبر	الأبهة	التغطرس	الاستطالة	الاختيال	الجبروت	الكبرياء

6. الكذب: Yalan söylemek

الزور	الانتحال	الإفك	البهت	الباطل
المين	التخرص	التزيد	الخطل	الفند

7. الرفاهية: Refah- Bolluk

الرفاه	الخصب	الراحة	المربع	المعتب
--------	-------	--------	--------	--------

8. السرور: Sevinç

الحبور	الجدل	الغبطة	البهجة	الفرح	الارتياح	الاغتباط	الاستبشار
--------	-------	--------	--------	-------	----------	----------	-----------

9. الفقر: Fakirlik

أعوز	أفقر	أضاق	أملق	افتقر
أنفد	أخفق	احتاج	أخفق	أكدي

10. الغنى: Zenginlik

السعة	الثروة	المسرة	اليسار
الرياش	الجدا	الإتراب	الوفر

11. المسكنة: *Miskinlik*

البؤس	العسر	الخصاصة	الفاقة	المخمصة	البذاذة
-------	-------	---------	--------	---------	---------

12. أظهر: *Açıkladı*

أبدى	أعلن	جهر	أشاع	كشف
أبرز	بث	أوضح	أباح	أفاض في

13. أخفى: *Sakladı*

ستر	أجن	أكن	طوى	أبطن
غطى	كتم	كفر	أسر	أخفى

14. أفلع: *Bir şeyden vazgeçmek, bırakmak*

تاب	نزع	أقصر	أنثني	أناب
ارعوي	عزف	ارتدع	كف	أمسك
أحجم	أعرض	انصرف	انزجر	صدف

15. الخوف: *Korku*

الوجل	الذعر	الرعب	الفرع
الخشية	الهيبة	الإشفاق	الوجيب

16. يتابع: *Takip etmek*

ترادف	تواصل	توالي
تراكم	ألح	تكاثف

17. حوادث الدهر: *Zamanın başa getirdiği hadiseler:*

صروف الدهر	خطوبه	نوبه	نوازله
لماته	سطواته	أطواره	أفاويقه
فجائعه	آفاته	محنه	مصائبه

18. العفو: *Bağışlamak:*

الصفح	التغابن	التغاضي	التجاوز	الغفران	العتبي
-------	---------	---------	---------	---------	--------

19. الأصل: *Kök-Asıl:*

العنصر	الأرومة	المحتد	النصاب
الضئضئ	العيص	التوس	الجرثومة

20. تبليغ الشيء: *Bir şey iletmek:*

أوصل	أورد	ساق	أنبأ
أخبر	نبأ	أبلغ	خبر

21. سال: *Akti:*

همع	نرف	سكب	سح
أنهل	همل	أسحم	أراق

22. جماعة: *Cemaat:*

فرقة	طائفة	شرذمة	عصبة	رهط
ثلة	زرافات	زمرة	فيلق	خميس

23. الغبار: *Toprak tozu*

الرهج	النقع	المؤر	العتبر
الهبوة	القسطل	القنّام	السافياء

24. الظلمة: *Karanlık*

السواد	الليل	البهيم	الأدهم
الحالك	الغريب	الخنّس	الغيب

25. أعانه: *Yardım etti*

شد علي يديه	أيده	أمدّه	هو في حرّمته
في جواره	ظافره	صانعه	مالاه

26. الاكثرث: *Önem vermek*

لم أبال به	لم أكثرث	لم أعبأ به	لم أحمل به
------------	----------	------------	------------

27. استعد: *Hazırlandı*

تهياً	تأهب	احتشد
-------	------	-------

28. الانتظار: *Beklemek*

يتوقع	يترقب	يومل	يرجو
-------	-------	------	------

29. تمام الأمر: *Bir şeyin sonu*

إليه مقتضي الأمر	إليه مصيره	إليه مآله	مرجعه
------------------	------------	-----------	-------

30. *Benzetmek*: المشاكلة

يوازيه	يساويه	يشاكله	يضارعه
يضاهيه	يباهيه	ينافره	يساميه

31. *الجزية* :

الخراج	الإتاوة	الفى	الفدية	الضريبة
--------	---------	------	--------	---------

32. *Nihayet*: العاقبة

التوابع	المعبة	الغوائل	التبعات	العوائد	الوهاب
---------	--------	---------	---------	---------	--------

33. *Genişlik*: السعة

رحيب	فسيح	واسع	سابغ	رحيب	رحاب
------	------	------	------	------	------

34. *Yorgunluk*: التعب

النصب	اللغوب	الكلال	الكد	العناء	الإعياء	الآين
-------	--------	--------	------	--------	---------	-------

35. *Bir şeyin başlangıcı*: أول الشيء

ريعانه	عنفوانه	غلاؤه	وجدته	عثنونه
--------	---------	-------	-------	--------

36. *رد الكيد*

أرداه في مهوي حفرته	رد كيده في نحره	رماه بحجره
أوكسه في ربيبتة	حنقه بوثره	

37. متفرق: *Parçalanan şey*

منثور	منبت	منتقض	منتشذب
-------	------	-------	--------

38. الشبهة: *Emin olmamak*

لاريب	لاشك	لامرية	لاشبهة
-------	------	--------	--------

39. إنجاز الوعد: *Söz yerine getirmek*

منتجز لوعده	مؤتمر لأمره	أخذ بأدبه	متعرض لثوابه
-------------	-------------	-----------	--------------

40. كريم: *Cömert*

جواد	فياض	سخي	معطاء
أبيب	سهل	خضرم	سميدع

41. بخيل: *Cimri*

ضنين	شحيح	مائق	رقيق	لحز	أحمق	لنيم
------	------	------	------	-----	------	------

42. التصدي: *Bir şey karşısında durmak-mücadele*

انبري	انتصب	تعرض	انتدب	برز	تصدي
-------	-------	------	-------	-----	------

43. الإكراه: *Zorlamak*

القهر	القسر	العسر	الجبر
-------	-------	-------	-------

44.النوم: Uyku:

الهدوء	الهجرة	الهجوع	الرقاد	السهاد	الكري
--------	--------	--------	--------	--------	-------

45.مشاكل: Benzeyen:

مضاه	مجار	مكاف	مقارن	معادل	مسام
------	------	------	-------	-------	------

46.المصائب: Feleketler:

النوائب	الخطوب	الفجائع	النوازل
الطوارق	المحن	البلايا	البلوي

47.الوشاية: Çekiştirme,kötüleme:

السعاية	النميمة	الوقية	التضريب
---------	---------	--------	---------

48.الاختيار: Seçmek:

الاجتباء	الاصطفاء	الانتخاب	الانتقاء	الاستخلاص
----------	----------	----------	----------	-----------

49.الصيت: Şöhret:

الأحدوثة	السمعة	الذكر	النشر	الخبر	الصوت
----------	--------	-------	-------	-------	-------

50.التوضيح: Açıklamak:

الشرح	التبيين	التفصيل	التفسير	الكشف
-------	---------	---------	---------	-------

51. الشجاعة: *Kahramanlık*

البطولة	المغامرة	الاستبسال	الإقدام
---------	----------	-----------	---------

52. العهد: *Söz vermek*

الميثاق	الذمة	الأمان	الحلف	الإصر
---------	-------	--------	-------	-------

53. نريعة: *Bahane*

وسيلة	سبب	مننة
-------	-----	------

54. الخالص: *Saf*

المحض	اللباب	الصريح	الصلب	الحر
-------	--------	--------	-------	------

55. القرابة: *Akrabalık,yakınlık*

المعشر	البطانة	العترة	الرحمي	الحاشية
--------	---------	--------	--------	---------

56. أهمل: *İhmal etti*

قصر	سها	أهمل	أغفل	غدر
هفا	لها	وني	أضاع	فتر

57. الشواغل: *Engeller*

موانع	حواجز	حوائل	عوارض	صوارف	عوائق
-------	-------	-------	-------	-------	-------

58. الغضب: *Kızmak*

غضب	تلظي	حرد	اغتاظ	ترغم
-----	------	-----	-------	------

استشاط	تضرم	حنق	نقم	سخط
--------	------	-----	-----	-----

59. مشتاق: Özleyen:

تائق	مشوق	متطلع	مشرنب	نزوع	صب
------	------	-------	-------	------	----

60. التنقيب: Araştırmak:

التفتيش	الفحص	التنقيب	الاستقراء	التتبع
التصفح	الاستبراء	التدبر	التأمل	اقتصاص الأثر

61. جدير: Layık, hak eden:

حري	حقيق	خليق	حظي	قمن	حج
-----	------	------	-----	-----	----

62. العتاب: Azar, paylama:

التفريع	التبكيك	العذل	المعاقبة	التعنيف	التأنيب
---------	---------	-------	----------	---------	---------

63. الجوانب: Sınırlar:

الحافات	الحواشي	الأكناف	النواحي	الحدود	المناكب
---------	---------	---------	---------	--------	---------

64. الوطن والتوطين: yerleşim:

قطن	أقام	لبد	عدن	تخيم	مكث	ثوي	تأرض	استوطن
-----	------	-----	-----	------	-----	-----	------	--------

65. الإيجاز: Özetlemek:

الاقتصار	الاختصار	الإخلال
----------	----------	---------

Uzatmak : الإسهاب : 66

الإطناب	الإفراط	الإسراف	التمادي	الإجحاف	التطويل
---------	---------	---------	---------	---------	---------

Benzer,denk: النظير : 67

الشبيه	الشكل	الترب	الكفاء
المثل	العديل	القرن	القرين

Mezar: القبر : 68

الحد	البرزخ	الجدث	الحافرة	الضريح	الرمس
------	--------	-------	---------	--------	-------

Ölüm: الموت : 69

المنون	الردى	الحنف	السام
الحمام	الوفاة	الهلك	المنية

Göz: العين : 70

البصر	الطرف	الناظر	المقلة	الحدقة
-------	-------	--------	--------	--------

Hizmetçiler: الخدم : 71

العبيد	الخول	العضاريط	العسف	المهنة
--------	-------	----------	-------	--------

Susamak: العطش : 72

ناهل	عطشان	ظمان	هيمن	صديان	خصير
------	-------	------	------	-------	------

73. شروق الشمس: *Güneşin doğuşu:*

أشرقت	بدت من رفرقها	بزغت	بدت من حجابها
-------	---------------	------	---------------

74. مريض: *Hasta:*

عليل	سقيم	منهوك	صب	دنف	عميد
------	------	-------	----	-----	------

75. المخاصمة: *Münakaşa etmek:*

المنازلة	المنازعة	المناهضة	المناضلة	المنابذة
المصالوة	المعادنة	المساورة	المشاغبة	المجادلة
المناوشة				

76. المجلس: *Toplantı yeri:*

المحفل	النادي	المجتمع	المحضر	الموسم
--------	--------	---------	--------	--------

77. الغريزة: *Huy, mizaç:*

الطبيعة	السجية	الطبع	الشمائل	النجيزة
السليقة	الجبلة	الشيمة	الدين	الوتيرة

78. العلامة: *Delil:*

الدلائل	السمات	الشواهد	الحجج	البراهين	الأماراة
---------	--------	---------	-------	----------	----------

79. العار: *Ayıp :*

الضيم	الشين	المنقصة	الوصمة
الشنار	الضيم	الصغار	السبة

80. الذل : Zillet

الاستكانة	الاستخذاء	الخضوع
الضراعة	الخنوع	الاستسلام

81. بعد : Uzaklık

بعدت الدار	نأت	نزحت	شحطت	شطنت	شطرت
------------	-----	------	------	------	------

82. القرب : Yakınlık

قربت الدار	تدانت	تصافت	أسقت
------------	-------	-------	------

83. سنام البعير : Devenin hörgücü

السنام	الذروة	الهودة	العريكة	القمة	حدة
--------	--------	--------	---------	-------	-----

84. ح : Övgü

التقريظ	التأبين	التزكية	الإطراء
---------	---------	---------	---------

85. صغار النخل : Küçük hurma ağacı

الفسيل	السعف	الخوافي	الجثيث	الخرص	الهراء	العواهن
--------	-------	---------	--------	-------	--------	---------

86. الخمر : içki :

النرجس	الشاب	العنب	الشيخ	الكأس
الياقوت	السراج	الصفاية	الكرم	الصباح
المقتولة	الذهب	التفاحة	القتيل	الإثم

الشمس	الدااء	المفتاح	العصير	العروس
الفارسية	عين الديك	الدمشقية	البابلية	

